

วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้
นำเสนอตามลำดับ ดังนี้

- 2.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับเจตคติ
- 2.2 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนคณิตศาสตร์
- 2.3 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับเกมคณิตศาสตร์
- 2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับเจตคติ

2.1.1 ความหมายของเจตคติ

คำว่า "เจตคติ" เป็นศัพท์บัญญัติทางวิชาการตรงกับภาษาอังกฤษว่า Attitude ซึ่ง
มาจากศัพท์ภาษาละตินว่า แอปตัส (Aptus) แปลว่า ความเหมาะสม (Fitness) หรือ
การปรับตัว (Adaptedness) ในภาษาไทยเคยใช้คำว่า "ทัศนคติ" แต่ขณะนี้ศัพท์บัญญัติตาม
พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานได้ใช้คำว่า "เจตคติ" แล้ว ฉะนั้นในการวิจัยครั้งนี้จึงต้องใช้
คำว่า "เจตคติ" และผู้วิจัยได้รวบรวมความหมายที่นักจิตวิทยา นักการศึกษา และนักวิชาการ
สาขาต่าง ๆ ให้คำนิยามหรือคำจำกัดความไว้มากมายทั้งในอดีตและปัจจุบันพอสรุปได้ดังนี้

Kendler (1963) กล่าวว่า เจตคติหมายถึง ภาวะความพร้อมของแต่ละบุคคลในการที่
จะแสดงพฤติกรรมในทางสนับสนุนหรือต่อต้านสภาวะการบางอย่างต่อบุคคล ต่อสถาบันหรือต่อ
แนวคิดบางอย่าง อีกทั้งเป็นการผสมผสานหรือการจัดระเบียบของความเชื่อที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง
หรือสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง ซึ่งผลรวมของความเชื่อเหล่านี้จะเป็นตัวกำหนดแนวโน้มของ
บุคคลในการที่จะมีปฏิกิริยาตอบสนองในลักษณะที่ชอบหรือไม่ชอบ

Thurstone (1967) กล่าวว่า เจตคติ เป็นการแสดงออกทางด้านผลรวมของ
ความโน้มเอียง ความมีอคติและความรู้สึกที่เกิดขึ้นอยู่ในใจ ซึ่งแสดงออกให้เห็นได้โดยเป็น
พฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งและเป็นเรื่องของความชอบ ความไม่ชอบ ความถนัดเอียง

ความคิดเห็นของมนุษย์เกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง

Hilgard (1975) กล่าวว่า เจตคติหมายถึง พฤติกรรมหรือความรู้สึกครั้งแรกที่มีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดหรือต่อสถานการณ์ใด ๆ ในทางเข้าหาหรือหนีออกจากและเป็นความพร้อมที่จะตอบสนองไปในทางเอนเอียงที่จะไปในลักษณะเดิมเมื่อพบกับสิ่งดังกล่าวนี้อีก

Anastasi (1986) กล่าวว่า เจตคติหมายถึง ความโน้มเอียงที่จะแสดงออกต่อสิ่งต่าง ๆ ว่าชอบหรือไม่ชอบ เช่น ต่อสถาบัน เชื้อชาติ ขนบธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ เป็นต้น
 อบรม สัมภีบาล (ม.ป.ป.) กล่าวว่า เจตคติคือ สภาพแห่งความโน้มเอียงอันเกิดขึ้นภายในจิตใจของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งในลักษณะที่จะเป็นไปในทางบวกหรือลบ และความโน้มเอียงนี้เป็นสิ่งที่ถาวรยากที่จะเปลี่ยนแปลงได้

สุชา จันทน์เอม และ สุรางค์ จันทน์เอม (2521) กล่าวว่า เจตคติหมายถึง สภาพทางจิตใจที่เกิดจากประสบการณ์ ซึ่งจะทำให้บุคคลมีท่าทีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง

นิยม สารรัตน์ (2524) กล่าวว่า เจตคติหมายถึง ระบบการประเมินค่าว่าชอบหรือไม่ชอบหรือความรู้สึกทางอารมณ์ แนวโน้มที่จะแสดงออกว่าเห็นด้วยหรือไม่ หรือรู้สึกเฉย ๆ ต่อสิ่งต่าง ๆ ในสังคมต่อบุคคล ต่อสถานการณ์ต่าง ๆ หรือต่อสิ่งเร้าต่าง ๆ นอกจากนี้ยังกล่าวว่า เจตคติของบุคคลมักจะขึ้นอยู่กับค่านิยมของบุคคลนั้น การที่บุคคลจะมีเจตคติต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดนั้น บุคคลนั้นจะต้องมีประสบการณ์โดยตรงหรือโดยอ้อมกับสิ่งนั้น ถ้าบุคคลนั้นไม่รู้ไม่เห็น ไม่เคยได้ยินเกี่ยวกับสิ่งนั้นมาก่อนก็จะไม่มีเจตคติต่อสิ่งนั้นเลย

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2524) ได้อธิบายความหมายของเจตคติไว้ดังนี้

1) เป็นความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ หลังจากที่มีประสบการณ์ในสิ่งนั้น
 ความรู้สึกนี้จึงแบ่งเป็น 3 ลักษณะ คือ

1.1) ความรู้สึกในทางบวก เป็นการแสดงออกในลักษณะของความพึงพอใจ เห็นด้วยชอบ สนิบสนุน

1.2) ความรู้สึกในทางลบ เป็นการแสดงออกในลักษณะไม่พึงพอใจ ไม่เห็นด้วย ไม่ชอบและไม่สนับสนุน

1.3) ความรู้สึกที่เป็นกลาง คือ ไม่มีความรู้สึกใด ๆ

2) บุคคลจะแสดงความรู้สึกออกทางด้านพฤติกรรม ซึ่งจะแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

2.1) พฤติกรรมภายนอก เป็นพฤติกรรมที่สังเกตได้ มีการกล่าวคำพูดสนับสนุน ทำทาง หน้าตาบอกความพึงพอใจ

2.2) พฤติกรรมภายใน เป็นพฤติกรรมที่สังเกตไม่ได้ ชอบหรือไม่ชอบก็ไม่แสดงออกหรือความรู้สึกที่เป็นกลาง

เอนกกุล กริแสง (2526) กล่าวว่า เจตคติหมายถึง ระบบของความคิด ความรู้สึก และแนวโน้มทางพฤติกรรมที่มีต่อสภาพแวดล้อมทั้งในด้านเกี่ยวกับตัวบุคคล สิ่งของ ปรากฏการณ์ทางสังคม ตลอดจนความคิดเห็นต่าง ๆ เจตคติเป็นแรงขับที่กระตุ้นให้บุคคลพิจารณาความหมายของสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมและมีอิทธิพลต่อการแสดงปฏิกิริยาตอบสนองต่อสถานการณ์เหล่านั้น

มนูญ ตนะวัฒนา (2526) กล่าวว่า เจตคติหมายถึง ความโน้มเอียงหรือความพร้อมที่จะตอบสนองต่อสิ่งเร้าที่มีความสำคัญด้วยลักษณะอาการที่ได้มีการพิจารณาไว้ล่วงหน้า

จำรอง เงินดี และคณะ (2533) กล่าวว่า เจตคติหมายถึง ความโน้มเอียงที่จะตอบสนองต่อสิ่งเร้าชนิดต่าง ๆ เช่น คน สัตว์ วัตถุ และสถานการณ์ต่าง ๆ เป็นต้น

รวีวรรณ อังคนุรักษ์พันธุ์ (2533) กล่าวว่า เจตคติหมายถึง ศักยภาพภายในของบุคคลที่มีแนวโน้มแสดงออกทางพฤติกรรมในทิศทางบวก ทิศทางลบ หรือเป็นกลาง

สุโขทัยธรรมาธิราช (2535) สรุปความหมายของเจตคติว่า หมายถึงความรู้สึกและปฏิกิริยาความพร้อมที่จะกระทำในเชิงบวกหรือเชิงลบที่มีต่อเฉพาะบุคคล เฉพาะสิ่ง เฉพาะเรื่อง และเฉพาะสถานการณ์

สุรางค์ โค้วตระกูล (2536) กล่าวว่า เจตคติเป็นอัชฌาย์ (Disposition) หรือความโน้มเอียงที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมสนองตอบต่อสิ่งแวดล้อมหรือสิ่งเร้า ซึ่งอาจจะเป็นได้ทั้งคน วัตถุ สิ่งของ หรือความคิด (Ideas) เจตคติอาจจะเป็นบวกหรือลบ ถ้าบุคคลมีเจตคติในทางบวกต่อสิ่งใด ก็มักจะมีพฤติกรรมที่จะเผชิญกับสิ่งนั้น ถ้ามีเจตคติในทางลบก็จะหลีกเลี่ยง เจตคติเป็นสิ่งที่เรียนรู้และ เป็นการแสดงออกของค่านิยมและความเชื่อของบุคคล

จากความหมายของเจตคติที่กล่าวไว้ข้างต้นพอจะสรุปได้ว่า เจตคติหมายถึง ความรู้สึกหรือความคิดเห็นของบุคคล ซึ่งทำให้บุคคลพร้อมที่จะมีพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งตอบสนองต่อสิ่งแวดล้อมหรือสิ่งเร้าต่าง ๆ ด้วยความรู้สึกพึงพอใจหรือไม่พึงพอใจก็ได้ หลังจากทีบุคคลมีประสบการณ์ในสิ่งเหล่านั้น

2.1.2 ลักษณะทั่วไปของเจตคติ

จากคำจำกัดความข้างต้นจะเห็นว่า "เจตคติ" ตามความหมายทางจิตวิทยามีขอบเขตที่กว้างขวาง เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยหลายอย่าง เช่น ความพร้อมของประสาทและจิตใจ ความโน้มเอียงของจิตใจ ความรู้สึกหรืออารมณ์และเป็นสภาพทางจิตใจของบุคคล ซึ่งอาจเป็น

ลักษณะที่ไม่แสดงออกมาภายนอกให้บุคคลอื่นเห็นหรือเข้าใจได้

สุชา จันทน์เอม และ สุรางค์ จันทน์เอม (2521) ได้กล่าวถึงลักษณะทั่วไปของ เจตคติที่มีความสัมพันธ์กับเด็กดังต่อไปนี้

1) เจตคติเป็นสิ่งที่เกิดจากการเรียนรู้ หรือเกิดจากประสบการณ์ของคน ไม่ใช่เป็นสิ่งที่ติดตัวมาแต่กำเนิด คนเราได้รับเจตคติจากประสบการณ์ต่าง ๆ ในชีวิต บางทีก็ได้รับการเอาอย่าง ซึ่งอาจเริ่มตั้งแต่เด็กอายุน้อย สิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวเด็กเล็ก เป็นต้นว่า บิดามารดา บ้านเรือนเพื่อนฝูงและสัตว์เลี้ยงต่าง ๆ ล้วนแต่มีผลในการสร้างเจตคติให้แก่เด็กในระยะเริ่มต้นทั้งสิ้น

2) เจตคติเป็นเครื่องกำหนดขอบเขตและวิธีการที่เด็กจะใช้ในการพิจารณาสิ่งต่าง ๆ หมายความว่า คนเราพิจารณาสิ่งต่าง ๆ ในแง่ที่แตกต่างกัน ทั้งนี้เพราะเรามีเจตคติไม่เหมือนกัน เช่น เด็กในชั้นหนึ่งจะมองครูในแง่ที่แตกต่างกัน เด็กที่มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนจะมองครูในแง่ที่ให้ความช่วยเหลือ ส่วนเด็กที่มีเจตคติไม่ดีต่อการเรียนจะคอยจับผิดครู และหาข้อบกพร่องของครูอยู่ตลอดเวลา

3) เจตคติอาจจะเป็นสิ่งถาวรซึ่งติดตัวเด็กอยู่ตลอดชีวิตก็ได้ ด้วยเหตุที่เจตคติกำหนดขอบเขตและวิธีการพิจารณาสิ่งใดสิ่งหนึ่งของตน เจตคติก็นำมาทำให้คนมั่นใจในการปฏิบัติตาม เจตคติในตอนต้นมากขึ้น ดังนั้น เจตคติจึงมีลักษณะที่จะเป็นสิ่งถาวรและไม่ค่อยจะเปลี่ยนแปลงได้ง่าย ๆ อย่างไรก็ตาม การแนะนำที่ดีและการสอนที่ดีของครูย่อมทำให้เด็กเปลี่ยนแปลงเจตคติได้เหมือนกัน และในทางตรงกันข้ามการสอนย่อมเปลี่ยนแปลงเจตคติที่ดีของเด็กให้กลายเป็นเลวได้เช่นเดียวกัน

4) เจตคติมีผลกระทบกระเทือนต่อการเรียนของเด็ก ถ้าเด็กมีเจตคติที่ดีต่องานในชั้นและต่อครู เด็กย่อมได้รับความพอใจและความสำเร็จจากการเรียนนั้นไม่มากนักน้อย และเด็กจะทำงานได้ผลดีขึ้นในโอกาสต่อไป ในทางตรงกันข้ามถ้าเด็กมีเจตคติไม่ดีต่องานในชั้นและต่อครูแล้ว เด็กมักจะประสบแต่ความล้มเหลว ซึ่งจะเป็นผลให้ท้อแท้ในการเรียนหนักขึ้นอีก ผลสุดท้ายเด็กก็ต้องหาทางออกในทางไม่พึงประสงค์

รวีวรรณ อังคนุรักษ์พันธุ์ (2533) ได้กล่าวถึง เจตคติว่ามีลักษณะทั่วไปที่สำคัญ 5 ประการดังนี้

1) เจตคติเป็นเรื่องของอารมณ์ (Feeling) อาจเปลี่ยนแปลงได้ตามเงื่อนไขหรือสถานการณ์ต่าง ๆ เช่น บุคคลอาจมีการกระทำที่เสแสร้งโดยแสดงออกไม่ให้ตรงกับความรู้สึก

ของตน เมื่อรู้ว่ามีคนสังเกต

2) เจตคติเป็นเรื่องเฉพาะตัว (Typical) บุคคลที่มีความรู้สึกที่เหมือนกันแต่รูปแบบการแสดงออกแตกต่างกันไป หรืออาจมีการแสดงออกที่เหมือนกันแต่ความรู้สึกต่างกันก็ได้

3) เจตคติมีทิศทาง (Direction) การแสดงออกของความรู้สึกสามารถแสดงออกได้สองทิศทาง เช่น ทิศทางบวกและทิศทางลบ ได้แก่ ชื่อสัตย์-คดโกง, รัก-เกลียด, ชอบ-ไม่ชอบ, ชัยน-ชี้เกียจ เป็นต้น

4) เจตคติมีความเข้ม (Intensity) ความรู้สึกของบุคคลเหมือนกันในสถานการณ์เดียวกัน แต่อาจแตกต่างกันในเรื่องความเข้มที่บุคคลรู้สึกมากน้อยต่างกัน เช่น รักมาก, รักน้อย, ชัยนมาก, ชัยนน้อย เป็นต้น

5) เจตคติมีเป้าหมาย (Target) ความรู้สึกจะเกิดขึ้นลอย ๆ ไม่ได้ เช่น รักพ่อแม่, ชัยนเข้าชั้นเรียน, ชี้เกียจทำการบ้าน เป็นต้น

2.1.3 ลักษณะสำคัญของเจตคติ

อบรม สันภิบาล (ม.ป.ป.) ได้สรุปความสำคัญของเจตคติไว้ 2 ประการดังต่อไปนี้

1) เกี่ยวกับการเรียนการสอน การเรียนของเด็กจะได้ผลดีก็ต่อเมื่อเด็กชอบครูที่สอนสิ่งที่ตามมาก็คือทำให้เด็กชอบวิชาที่เรียน ชอบกิจกรรมที่ครูจัดขึ้น และในที่สุดทำให้เด็กชอบโรงเรียน ดังนั้นเราจะเห็นได้ว่าเด็กจะเรียนได้ดีหรือไม่ขึ้นอยู่กับเจตคติทั้งสิ้น สำหรับครูก็เช่นเดียวกัน ครูต้องมีเจตคติต่องานที่ตนทำ ต่อวิชาที่ตนสอนและมีเจตคติที่ดีต่อการช่วยเหลือในการสร้างและส่งเสริมเจตคติที่ดีให้แก่เด็กให้ได้ผลดียิ่งขึ้น

2) เกี่ยวกับการดำเนินชีวิตประจำวัน ชีวิตประจำวันของคนเราย่อมอยู่ภายใต้อิทธิพลของสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีทั้งสิ่งแวดล้อมที่ดีและสิ่งแวดล้อมที่ไม่ดี และสิ่งแวดล้อมนั้นแหละจะทำให้คนเราเป็นเจตคติได้ง่าย เช่น แฟชั่นใหม่ ๆ ภาพยนตร์เลว ๆ การพนัน ยาเสพติด สถานอาบอบนวด ฯลฯ เป็นต้น สำหรับสิ่งแวดล้อมที่ดีนั้นมีตัวอย่างให้เห็นน้อยมากและปฏิบัติได้ยาก ด้วยเหตุนี้การปลูกสร้างเจตคติที่ดีที่ถูกที่ควรครูจึงควรปลูกฝังตั้งแต่เด็กยังเยาว์วัยอยู่ เมื่อเด็กเติบโตเป็นผู้ใหญ่ในวันหน้าจะได้ดำรงชีวิตอย่างมีความสุข

ส.วาสนา ประवालพฤษ์ (2524) ได้สรุปลักษณะสำคัญของเจตคติไว้ ดังนี้

1) เจตคติเป็นการเตรียมพร้อมในการตอบสนองต่อสิ่งเร้า ในทางที่ชอบหรือไม่ชอบต่อสิ่งนั้น ๆ ซึ่งการเตรียมนี้เป็นการเตรียมภายในของจิตใจมากกว่าภายนอกที่จะสังเกตได้

2) เจตคติไม่ใช่พฤติกรรม แต่เป็นสภาวะของจิตใจที่มีอิทธิพลต่อความรู้สึกนึกคิด และ

เป็นตัวกำหนดแนวทางในการแสดงออกของพฤติกรรม

3) สภาวะการตอบสนองของบุคคลที่จะยอมรับหรือไม่ยอมรับ ชอบหรือไม่ชอบต่อสิ่งต่าง ๆ

4) เจตคติไม่สามารถวัดได้โดยตรง แต่สามารถสร้างเครื่องมือวัดพฤติกรรมที่แสดงออกมา เพื่อใช้เป็นแนวทางในการทำนายหรืออธิบายเจตคติได้

5) เจตคติเกิดจากการเรียนรู้และประสบการณ์ บุคคลจะมีเจตคติในเรื่องเดียวกันแตกต่างกันได้ด้วยสาเหตุหลายประการ เช่น สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจและสังคม ระดับอายุ เชื้อชาติ เป็นต้น

6) เจตคติมีความคงที่และแน่นอนพอสมควร แต่อาจเปลี่ยนแปลงได้

2.1.4 องค์ประกอบของเจตคติ

จากการศึกษาเกี่ยวกับองค์ประกอบของ เจตคติ พบว่า นักการศึกษาและนักจิตวิทยาส่วนใหญ่กล่าวถึงองค์ประกอบของเจตคติตั้งแต่ 1 องค์ประกอบไปจนถึง 3 องค์ประกอบ ซึ่งจะมีทั้งส่วนที่คล้ายคลึงและแตกต่างกัน ดังนั้นเพื่อความเข้าใจเกี่ยวกับองค์ประกอบของเจตคติให้ชัดเจนยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงได้รวบรวมความรู้เกี่ยวกับองค์ประกอบของเจตคติ มานำเสนอดังนี้

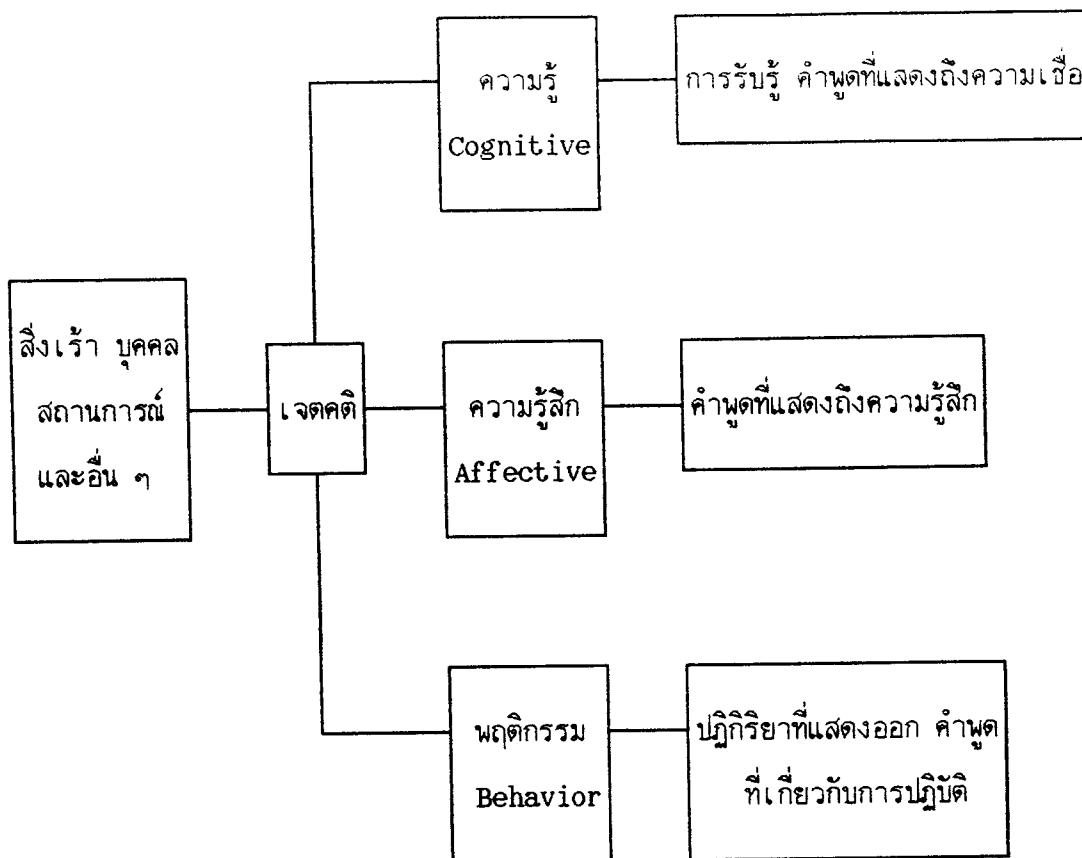
Traindis (1971) ได้สรุปองค์ประกอบของเจตคติไว้ 3 ประการ คือ

1) องค์ประกอบด้านสติปัญญา (Cognitive Component) หมายถึง ความเชื่อ ความรู้ความคิด และความคิดเห็นของบุคคลที่มีต่อเป้าหมายของเจตคติ

2) องค์ประกอบด้านอารมณ์และความรู้สึก (Affective Component) หมายถึง ความรู้สึก ชอบ-ไม่ชอบ หรือ ทำที่ที่ดี-ไม่ดี ที่บุคคลมีต่อเป้าหมายของเจตคติ

3) องค์ประกอบด้านพฤติกรรม (Behavioral Component) หมายถึง ความพร้อมหรือแนวโน้มที่บุคคลจะปฏิบัติต่อเป้าหมายของเจตคติ

เขียนเป็นแผนภาพได้ดังแผนภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ประกอบของเจตคติ

สอดคล้องกับ สุโขทัยธรรมาธิราช (2535) ที่กล่าวว่า โดยทั่วไปแล้วเมื่อพิจารณาตามเนื้อหาและความหมายที่ครอบคลุมเป็นส่วนใหญ่และเป็นที่ยอมรับกันได้อยู่ เจตคติจะถูกมองว่าประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 องค์ประกอบ คือ

1) องค์ประกอบทางด้านการรู้คิดหรือความรู้ (Cognitive Component) หมายถึง การที่บุคคลมีเจตคติต่อสิ่งใดจะต้องประกอบด้วยความรู้เกี่ยวกับสิ่งนั้นเป็นประการแรก ตั้งแต่การรับรู้ถึงสิ่งนั้นคืออะไร มีความรู้เกี่ยวกับสิ่งนั้นมากน้อยเพียงใด รู้ว่าสิ่งนั้นมีคุณมีโทษ หรือ "ดี" "เลว" อย่างไร ที่จะช่วยให้เราตัดสินใจว่า "จริง" "ไม่จริง" หรือ "ดี" "เลว" ได้ ตัวอย่างเช่น คนจะมีเจตคติต่อ "กัญชา" ได้ ก็ต้องรู้เกี่ยวกับกัญชา ไม่รู้จักไม่มีเจตคติเกิดขึ้น องค์ประกอบทางด้านความรู้มีความสำคัญมากในแง่ของการมีเจตคติ (Attitude formation) และการเปลี่ยนเจตคติเพราะผู้ที่ขาดความรู้ย่อมจะถูกเปลี่ยนได้ง่ายกว่าผู้ที่มีการรับรู้กว้าง

2) องค์ประกอบด้านความรู้สึก (Affective Component) เป็นองค์ประกอบที่สำคัญมากของเจตคติ เพราะเป็นองค์ประกอบที่แสดงถึงอารมณ์ ความรู้สึกที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งว่า "ชอบ"

หรือ "ไม่ชอบ" "พอใจ" หรือ "ไม่พอใจ" สิ่งนั้นมากนักน้อยเพียงใด องค์ประกอบทางด้านความรู้สึกนี้โดยทั่วไปแล้วจะสัมพันธ์กับอีกสององค์ประกอบ เช่น คนที่มีความรู้เกี่ยวกับสิ่งหนึ่งสิ่งใดพอที่จะเกิดเจตคติได้ ย่อมสัมพันธ์สอดคล้องกับความรู้สึกชอบพอที่เกิดขึ้นต่อสิ่งนั้นและย่อมมีแนวโน้มที่จะสัมพันธ์สอดคล้องกับความพร้อมที่จะประพฤติปฏิบัติออกมาเป็นการกระทำขององค์ประกอบถัดไป

3) องค์ประกอบทางด้านความพร้อมที่จะกระทำ (Action Tendency หรือ Behavioral Component) หมายถึง เมื่อคนมีความรู้เชิงประเมินและมีความรู้สึกชอบพอหรือไม่ชอบพอสู่สิ่งใดแล้ว สิ่งก็ตามมาก็คือ ความพร้อมที่จะกระทำในทางใดทางหนึ่งที่สอดคล้องกับความรู้เชิงประเมินและความรู้สึกต่อสิ่งนั้น

Fishbein และ Ajzen (อ้างถึงใน รวีวรรณ อังคุรักษ์พันธุ์, 2533) กล่าวว่า เจตคติมีองค์ประกอบเดียว คือ องค์ประกอบด้านอารมณ์ความรู้สึกในทางชอบหรือไม่ชอบที่บุคคลมีต่อเป้าหมายของเจตคติ

2.1.5 ประเภทของเจตคติ

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2534) ได้แบ่งเจตคติออกเป็น 2 ประเภท คือ

1) เจตคติทั่วไป (General Attitude) ได้แก่ สภาพจิตใจโดยทั่วไป เป็นแนวคิดประจำตัวของบุคคล เจตคติโดยทั่วไปได้แก่ ลักษณะของบุคลิภาพอันกว้างขวาง เช่น การมองโลกในแง่ดี การเคร่งในระเบียบประเพณี

2) เจตคติเฉพาะอย่าง (Specific Attitude) ได้แก่ สภาพทางจิตใจที่บุคคลมีต่อวัตถุ สิ่งของ บุคคล สถานการณ์ และสิ่งอื่น ๆ เจตคติเฉพาะอย่างนี้จะแสดงออกในลักษณะชอบ ไม่ชอบสิ่งนั้นคนนั้น ถ้าชอบหรือเห็นดีด้วยก็เรียกว่า มีเจตคติที่ดีต่อสิ่งนั้น แต่ถ้าไม่ชอบและเห็นว่าไม่ดี เราเรียกว่ามีเจตคติที่ไม่ดีต่อสิ่งนั้นหรือคนนั้น สำหรับเจตคติเช่นนี้เรากล่าวได้เจาะจงลงไปว่าคนนั้นมีเจตคติอย่างไรต่อครู ต่อวิชาคณิตศาสตร์ ต่อคนจีนหรือต่อเพื่อน เป็นต้น

เจตคติมีความเข้มข้นต่างกัน บางคนอาจจะมีเจตคติอย่างใดอย่างหนึ่งแต่พอประมาณ แต่อาจมีเจตคติบางอย่างเข้มข้นได้มาก เจตคตินั้นเปลี่ยนแปลงได้นั้นมีน้อยเหลือเกิน นักเรียนที่มีเจตคติที่ไม่ดีต่อวิชาคณิตศาสตร์เป็นอย่างมาก นั้น ครูจะพยายามอย่างไรก็ทำให้เขาหันมาสนใจหรือทำให้เขาเห็นว่าวิชาคณิตศาสตร์เป็นวิชาที่นักเรียนได้ ค่อนข้างยาก

2.1.6 การเกิดเจตคติ

Freeman และคณะ (อ้างถึงใน โอภาส พิรุณสาร, 2532) กล่าวถึงการเกิดเจตคติไว้ดังนี้

- 1) เจตคติเกิดจากการวางเงื่อนไขและการเสริมแรง (Conditioning and Reinforcement)

การเรียนรู้ทางสังคมทำให้เกิดเจตคติ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อมจะสร้างความรู้สึกและความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมนั้น ๆ บุคคลจะเกิดความรู้สึกทางบวกหรือทางลบต่อสิ่งที่มีปฏิสัมพันธ์ซึ่งเป็นความหมายของเจตคติ

พฤติกรรมของบุคคลส่วนหนึ่งเป็นผลจากการเสริมแรงและการวางเงื่อนไข บุคคลจะกระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดซ้ำ ๆ ถ้าผลของการกระทำนั้นนำมาซึ่งความพึงพอใจและเขาจะมีเจตคติทางบวกต่อสิ่งนั้น ในทางตรงกันข้ามการกระทำสิ่งใดแล้วนำมาซึ่งความไม่พึงพอใจเขาจะหลีกเลี่ยงสิ่งนั้น และมีเจตคติทางลบต่อสิ่งนั้น

- 2) เจตคติเกิดจากสิ่งล่อใจและความขัดแย้ง (Incentive and Conflicts)

ในทัศนะนี้เชื่อว่าสิ่งล่อใจและการใช้เหตุผลในการเลือกสิ่งใดสิ่งหนึ่งเป็นที่มาของเจตคติ สิ่งล่อใจจะเป็นตัวกำหนดเจตคติ เจตคติทางบวกจะเกิดขึ้นเมื่อบุคคลได้รับสิ่งล่อใจจากการมีเจตคติทางบวกต่อสิ่งนั้น ทฤษฎีนี้เน้นความสำคัญของการที่บุคคลจะได้รับ (gain) หรือสูญเสีย (lose) สิ่งใดสิ่งหนึ่งเมื่อเกิดเจตคติ สำหรับความขัดแย้ง (conflict) เมื่อเกิดขึ้นในบุคคลใด บุคคลนั้นจะเลือกยอมรับในสิ่งที่ทำให้เขาได้รับความพึงพอใจสูงสุด

- 3) เจตคติเกิดจากความสอดคล้องของความรู้ความเข้าใจ (Cognitive Consistency)

การเกิดเจตคติในทัศนะนี้ หมายถึงการที่บุคคลแสวงหาข้อมูลเพื่อยืนยันว่าความรู้ความเข้าใจของตนถูกต้อง ถ้าความรู้ความเข้าใจของเขาสอดคล้องกับความรู้ความเข้าใจของคนอื่น ๆ เขาจะแสวงหาความสอดคล้องจากคนอื่น ๆ มากขึ้น ในทางตรงกันข้ามหากความรู้ความเข้าใจของเขาไม่สอดคล้องกับความรู้ความเข้าใจของคนอื่น เขาจะพยายามทำให้ความไม่สอดคล้องนั้นหมดไปหรือน้อยที่สุด ตามแนวคิดนี้โครงสร้างของความรู้ความเข้าใจมีอิทธิพลอย่างมากต่อเจตคติและพฤติกรรมของบุคคล

2.1.7 การเปลี่ยนแปลงเจตคติ

เจตคติของบุคคลเป็นสภาพทางจิตใจ เมื่อได้รับการพัฒนาให้เกิดขึ้นแล้วจะมีลักษณะยั่งยืนและคงทนถาวรพอใช้ ฉะนั้นการเปลี่ยนแปลงเจตคติจึงเป็นสิ่งที่ทำได้ยาก แต่ถ้ามีความพยายามค่อยทำค่อยไปก็จะพบความสำเร็จได้ ดังที่ สุโขทัยธรรมมาธิราช (2535) ได้กล่าวว่า ปัจจัยหรือตัวแปรที่มีผลกระทบต่อการเปลี่ยนเจตคติที่สำคัญโดยทั่วไปมีสองปัจจัยคือ "ความเชื่อถือไว้วางใจ" (Trust) ทั้งในตัวข้อความ (Message) เอง และเชื่อในตัวผู้ชักจูง และ "ความแข็งแรง" (Strength) ของข้อความหรือข้อมูลในการที่จะชักจูงให้ได้สำเร็จ แต่เมื่อพิจารณาถึงปัจจัยเหล่านี้เป็นกลุ่ม ๆ ว่าจะสามารถเปลี่ยนแปลงเจตคติได้สำเร็จมากน้อยเพียงใดและเพราะเหตุใดนั้น แบ่งออกได้เป็นกลุ่มดังนี้

1) **ปัจจัยตัวผู้ชักจูง** ตัวผู้ถูกชักจูงควรมีลักษณะแบบไหน จึงจะเร้าให้ผู้ถูกชักจูงเชื่อตามเกี่ยวกับตัวผู้ชักจูงที่มีผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงเจตคติ ปัจจัยเหล่านี้มี

1.1) อำนาจของผู้เชี่ยวชาญหรือศักดิ์ศรีของผู้ชักจูง มีอิทธิพลสูงทำให้เกิดการเปลี่ยนเจตคติได้มากกว่า เช่น การเอาแชมป์เปียนเทนนิสมาโฆษณาขายไม้ตีเทนนิสบางยี่ห้อ

1.2) เจตนาของผู้ชักจูง ผู้ฟังต้องไว้วางใจในเจตนาของผู้ชักจูง ถ้าหากผู้ถูกชักจูงเกิดรู้สึกสงสัยในเจตนาของผู้ชักจูง เช่น ว่าคงมีส่วนเสียจากการชักจูงครั้งนี้ หรืออาจจะสงสัยว่าทำเพื่อใครจะทำให้เขาตั้งป้อมที่จะไม่เชื่อ

1.3) ความชอบพอ ถ้าผู้ถูกชักจูงเป็นผู้ที่ชอบพอของผู้ถูกชักจูง การปฏิเสธการชักจูงก็จะทำได้ยากขึ้น

1.4) ความคล้ายกัน ถ้าผู้ถูกชักจูงมองว่ามีอะไรบางอย่างที่เหมือนกัน ผู้ถูกชักจูงจะมีอิทธิพลในการชักจูงสูงกว่า ความคล้ายกันนี้เป็นได้หลายลักษณะ เช่น เชื้อชาติ ศาสนา หรือสถานภาพทางสังคม ฯลฯ เป็นต้น

1.5) กลุ่มอ้างอิง ความเห็นของกลุ่มอ้างอิงมีอิทธิพลต่อสมาชิกของกลุ่มสูงมาก

2) **ปัจจัยตัวการเชื่อมข้อความ** ความสำเร็จของการชักจูงนอกจากจะขึ้นอยู่กับตัวผู้ชักจูงแล้ว ยังขึ้นอยู่กับตัวข้อความเอง เนื้อหาข้อความ ช่องทางติดต่อและวิธีการเสนอข้อมูลด้วย ดังนี้

2.1) ความแตกต่างระหว่างทัศนะเก่าและทัศนะใหม่ (Discrepancy) ผลงานวิจัยพบว่า หากเนื้อหาข้อความที่ชักจูงให้เปลี่ยนนั้นต่างกับเจตคติที่มีอยู่เก่าอย่างมากก็จะมีช่องว่าง (Discrepancy) มาก ผู้ถูกชักจูงก็จะไม่ยอมเปลี่ยนและจะหาทางออกโดยไม่เอาด้วย

กับผู้ชักจูงและได้พบอีกว่า การเปลี่ยนแปลงเจตคติจะมีมากกว่าเมื่อความแตกต่างมีพอประมาณ กลาง ๆ ไม่มากไม่น้อยเกินไป

2.2) วิธีให้เหตุผลข้างเดียวกับสองข้าง (One-side VS. Two-side) ถ้าจะให้ การเปลี่ยนเจตคติได้ผลเต็มที่ พบว่าวิธีการถกเถียงให้เหตุผล โดยมองจากทั้งสองข้างได้ ผลในการเปลี่ยนแปลงเจตคติมากกว่าวิธีการถกเถียงชักชวนให้เห็นแต่สิ่งที่ต้องการ จะโฆษณา ชักจูงอย่างลำเอียงเพียงข้างเดียว เช่น การหาเสียงของนักการเมืองที่พูดแต่ของตนว่าดีที่สุดแต่ ด่าทอคนจากพรรคอื่นว่าเลวและชั่วร้ายหมด หรือการโฆษณาขายรถที่พูดแต่รถของตนว่าดีเยี่ยม ที่สุด ยี่ห้ออื่นสู้ไม่ได้ทั้งนั้น วิธีการเช่นนี้ทำให้ผู้ถูกชักจูงเกิดความรำคาญและหมั่นไส้ได้

2.3) วิธีการสรุปข้อความ (Start a Conclusion) จากการศึกษาได้พบว่า ในกระบวนการพูดชักจูงนั้น เมื่อได้มีการใช้วิธีสมมติสรุปความที่ชัดเจนอย่างมีประสิทธิภาพ มีผล ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเจตคติมากขึ้นกว่าไม่ได้ทำเช่นนั้น แต่ถ้าทำกับผู้ฟังที่มีการศึกษาสูง มีความรอบรู้สูงก็ไม่ปรากฏว่ามีความแตกต่าง

2.4) การกระตุ้นให้เกิดความรู้สึกกลัว (Fear Arousal) ได้มีการศึกษา พบว่า การกระตุ้นให้เกิดความรู้สึกกลัวทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเจตคติได้ผลในหลายเรื่อง เช่น แม่ชู้ ลูกว่าเวลาข้ามถนนถ้าไม่ข้ามกับแม่เดี่ยวรถชนตาย

3) ปัจจัยในตัวผู้ถูกชักจูง ความยากง่ายของการชักจูงให้สำเร็จนั้นขึ้นอยู่กับลักษณะ ตัวผู้ชักจูงด้วย ตั้งแต่ข้อผูกมัดต่อความเชื่อเก่าของเขาจนถึงลักษณะบุคลิกภาพพบว่า เป็นคนหัวรั้น เชื่อมั่นในตัวเองสูง หรือหัวอ่อนเหลวไหลละ เพื่อน ๆ ว่าอย่างไรก็เอาตามนั้น

3.1) ความผูกมัดติดขัดกับความเชื่อเก่า ถ้าผู้ถูกชักจูงผูกมัดติดขัดกับเจตคติเก่า มากเท่าไร การชักจูงก็จะทำได้ยากขึ้นเท่านั้น เช่น ถ้าเขาได้พูดต่อหน้าชุมชน (Public Statement) ไว้แล้ว เกี่ยวกับความเชื่อเจตคติเก่าของเขา โอกาสที่เขาจะเปลี่ยนย่อมมีน้อย หรือถ้าเจตคติเก่าเป็นค่านิยมที่สำคัญมากสำหรับตัวเขาและยังโยงใยไปกับเจตคติพฤติกรรมอื่น ๆ อีกหลายด้าน ก็จะทำให้ชักจูงให้สำเร็จได้ยากเช่นกัน

3.2) ลักษณะบุคลิกภาพ โดยทั่วไปแล้วบุคคลที่มีความมั่นใจในตัวเองสูงและ มีความภาคภูมิใจในตนเองสูงยากที่จะชักจูงได้ง่าย ๆ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะได้ผูกมัดกับความเชื่อ เจตคติเก่าด้วยเหตุผลที่รู้ตัวเต็มที่ และหาเหตุผลได้มากกว่าคนที่มีความภาคภูมิใจในตนเอง ต่ำกว่า

3.3) ลักษณะพื้นฐานส่วนตัว มีการศึกษาหลายชิ้นที่พบว่า ผู้หญิง โดยทั่วไปถูกชักจูงได้ง่ายกว่าผู้ชายและมักจะมีความเห็นคล้อยตามคนอื่นมากกว่าผู้ชาย ทั้งนี้เป็นผลของการเรียนรู้บทบาททางเพศนั่นเอง

4) ปัจจัยทางด้านสิ่งแวดล้อม ผลการศึกษาได้แสดงให้เห็นว่าตัวแปรทางสถานการณ์แวดล้อมมีผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงเจตคติเช่นกัน

4.1) ภาวะการถูกเตือนล่วงหน้า ถ้าบุคคลรู้ตัวล่วงหน้าว่าเขากำลังจะถูกชักจูงให้เปลี่ยนความเห็นเจตคติในเรื่องใด เขาย่อมเตรียมตัวดีกว่าและมักจะสำเร็จในการที่จะไม่ถูกชักจูง ฯลฯ

4.2) แรงเสริมจากคนรอบข้าง ถ้าบุคคลรอบข้างสนับสนุนการเปลี่ยนแปลงเจตคติ การชักจูงก็จะเป็นไปได้ง่าย ในทางตรงกันข้ามถ้าคนรอบข้างไม่สนับสนุนบุคคลผู้นั้นก็ยากที่จะขัดกับกลุ่ม

กล่าวโดยสรุปแล้วการชักจูงเปลี่ยนแปลงเจตคตินั้นมีหลายทาง ผู้ถูกชักจูงที่น่าเชื่อถือและเป็นที่ชอบพอจะช่วยให้มาก วิธีการหาเหตุผลยกเถียงทั้งสองข้างอย่างไม่แสดงความอคติหรือลำเอียงก็เป็นวิธีที่มีประสิทธิภาพสูงมาก

ปริยาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2534) กล่าวว่า เจตคติเกิดจากการมีประสบการณ์ทั้งทางตรงและทางอ้อมหากประสบการณ์ที่เราได้รับเพิ่มเติม แตกต่างจากประสบการณ์เดิมเราก็อาจเปลี่ยนเจตคติได้ การเปลี่ยนเจตคติมี 2 ทาง คือ

1) การเปลี่ยนไปในทางเดียวกัน (Congruent Change) หมายถึง เจตคติเดิมของบุคคลที่เป็นไปในทางบวกก็จะเพิ่มมากขึ้นในทางบวกด้วย แต่ถ้าเจตคติเป็นไปในทางลบก็จะเพิ่มมากขึ้นในทางลบ เช่น เคยชอบคนนั้นก็ชอบมากขึ้นกว่าเดิม หรือในทางตรงกันข้ามเคยเกลียดคนนั้นก็เกลียดมากขึ้น

2) การเปลี่ยนแปลงไปคนละทาง (Incongruent Change) หมายถึง การเปลี่ยนแปลงเจตคติเดิมของบุคคลที่เป็นไปในทางบวกก็จะลดลงในทางบวกและไปเพิ่มทางลบ เช่น เคยชอบคนคนนั้นก็เปลี่ยนเป็นไม่ชอบ

หลักสำคัญของการเปลี่ยนเจตคติ หมายถึงการเปลี่ยนแปลงไปในทางเดียวกันและการเปลี่ยนแปลงไปคนละทางนั้น มีหลักการว่าเจตคติที่เปลี่ยนไปในทางเดียวกันจะเปลี่ยนได้ง่ายกว่าเจตคติที่เปลี่ยนแปลงไปคนละทางและการเปลี่ยนแปลงไปในทางเดียวกันมีความมั่นคง ความคงที่มากกว่าการเปลี่ยนไปคนละทาง การเปลี่ยนเจตคติจะเกี่ยวข้องกับปัจจัยต่อไปนี้

1) ความสุดขีด (Extremeness) เจตคติที่อยู่ปลายสุดจะเปลี่ยนแปลงได้ยากกว่าเจตคติที่ไม่รุนแรงนัก เช่น ความรักที่สุด ความเกลียดที่สุดจะเปลี่ยนแปลงได้ยากกว่าความรักและความเกลียดที่ไม่มากนัก

2) ความซับซ้อน (Multiplexity) เจตคติที่เกิดจากสาเหตุเดียวจะเปลี่ยนได้ง่ายกว่าเกิดจากหลาย ๆ สาเหตุ หรือเราก็บอกไม่ได้ว่าเกิดจากสาเหตุอะไรบ้าง

3) ความคงที่ (Consistency) เจตคติที่มีลักษณะคงที่มาก หมายถึง เจตคติที่เป็นความเชื่อฝังใจ จะเปลี่ยนยากกว่าเจตคติทั่วไป เช่น ความรักชาติ ความศรัทธาในศาสนาจะเปลี่ยนได้ยาก

4) ความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่อง (Interconnectedness) เจตคติที่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันโดยเฉพาะที่เป็นไปในทางเดียวกันจะเปลี่ยนแปลงได้ยากกว่าเจตคติที่มีความสัมพันธ์ไปในทางตรงกันข้าม เช่น เจตคติที่มีต่อศาสนา เกี่ยวเนื่องกับบิดามารดาอุทิศตนเพื่อศาสนา

5) ความแข็งแกร่งและจำนวนความต้องการ (Strong and Number of Wants Served) หมายถึงเจตคติที่มีความจำเป็นและความต้องการในระดับสูง จะเปลี่ยนได้ยากกว่าเจตคติที่ไม่แข็งแกร่งและไม่อยู่ในความต้องการ

6) ความเกี่ยวเนื่องกับค่านิยม (Centrality of Related Value) เจตคติหลายเรื่องเกี่ยวเนื่องจากค่านิยม ความเชื่อว่ค่านิยมนั้นดีน่าปรารถนาและเจตคตินั้นสืบเนื่องจากค่านิยม ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมจะเปลี่ยนแปลงได้ยาก

2.1.8 สาเหตุที่ทำให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ไม่ดีต่อวิชาคณิตศาสตร์

อุทัย เพชรช่วย (2536) ได้สรุปสาเหตุที่ทำให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ไม่ดีต่อวิชาคณิตศาสตร์ดังต่อไปนี้

1) การขาดความรู้ ความคิดรวบยอดและหลักการทางคณิตศาสตร์ ซึ่งเป็นเรื่องของนามธรรม จึงเป็นการยากที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจ นอกจากนี้การสอนของครูจะเน้นการฝึกโดยการให้ผู้เรียนกระทำซ้ำ ๆ โดยไม่คำนึงถึงความพร้อม ความรู้ความสามารถ และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของผู้เรียน จึงเป็นการยากที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจในความคิดรวบยอดของสิ่งที่เรียน อันจะเป็นตัวทำลายความอยากรู้อยากเห็น ทำลายความกระตือรือร้นของผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ไม่ดีต่อวิชาที่เรียน

2) การไม่สามารถที่จะนำเอาสิ่งที่เรียนไปใช้ประโยชน์ได้ เนื่องจากการสอนของครูขาดการเชื่อมโยงระหว่างกิจกรรมที่ปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวัน ขาดการนำเอาเหตุการณ์ที่พบ

เห็นจริงในชีวิตประจำวันมาเป็นแนวในการจัดกิจกรรม และที่สำคัญขาดการเน้น "กระบวนการคิดในใจ" ผู้เรียนจึงไม่สามารถนำเอาสิ่งที่เรียนไปใช้ประโยชน์ได้ การนำเอาสิ่งที่เรียนไปใช้ประโยชน์ไม่ได้ จะกลายเป็นความคับข้องใจ เบื่อหน่าย ทำให้สูญเสียความเชื่อมั่นและมองตนเองว่าเป็นคนขาดความสามารถ ซึ่งจะมีผลกระทบต่อการเรียนการสอนโดยตรง คือทำให้ไม่อยากเรียน กลายเป็นคนที่มีเจตคติที่ไม่ดีต่อการเรียน

3) การได้รับมอบหมายให้ทำแบบฝึกหัดหรือการบ้านที่น่าเบื่อหน่ายซ้ำซากและมากเกินไปในเรื่องของการให้แบบฝึกหัดหรือการบ้านนั้นแม้ทั้งฝ่ายที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วย อย่างไรก็ตามในทางปฏิบัติการให้แบบฝึกหัดหรือการบ้านนั้น ครูผู้สอนส่วนใหญ่มักให้โดยไม่มีการชี้แจงให้ผู้เรียนได้มองเห็นความสำคัญของการทำแบบฝึกหัดหรือการบ้าน ยังคงให้โดยไม่คำนึงถึงความแตกต่างของผู้เรียน และที่สำคัญยังให้โดยไม่คำนึงถึงเวลาที่เด็กมี คือให้มากและในรูปแบบที่ซ้ำซากไม่มีการเปลี่ยนแปลง จึงทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกเบื่อ ไม่อยากทำ ซึ่งก็เป็นเหตุผลหนึ่งที่ทำให้ผู้เรียนเกิดเจตคติที่ไม่ดีต่อการเรียน

4) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูไม่น่าสนใจ จากสภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยทั่ว ๆ ไปพบว่ายังมีครูสอนอีกจำนวนไม่น้อยที่จัดกิจกรรมการเรียนการสอนไม่น่าสนใจและไม่ประสบผลสำเร็จ ซึ่งจะลดความกระตือรือร้นในการเรียนลดแรงจูงใจในการเรียนของผู้เรียนให้เหลือน้อยลง ในขณะเดียวกันก็จะก่อให้เกิดความเบื่อหน่ายต่อการเรียน ทำให้เด็กไม่อยากจะเรียนและมีเจตคติที่ไม่ดีต่อการเรียน

5) การไม่ประสบผลสำเร็จในการเรียน ความสำเร็จหรือการประสบความสำเร็จถือเป็นความต้องการของมนุษย์ ในส่วนของผู้เรียนนั้นความสำเร็จในการเรียนย่อมเป็นที่ต้องการของผู้เรียนทุกคน แต่เนื่องจากการเรียนในวิชาคณิตศาสตร์เป็นการเรียนในเรื่องที่เกี่ยวกับนามธรรม ทำให้เข้าใจยากมีปัญหามากกว่าการเรียนในวิชาอื่น ๆ จำนวนผู้เรียนที่ไม่ประสบผลสำเร็จในการเรียนจึงมีค่อนข้างมาก ไม่ว่าจะเป็นมองในแง่ของการตอบคำถาม การทำแบบฝึกหัดหรือการบ้าน จึงทำให้ผู้เรียนเกิดความท้อแท้ใจ กลัว ไม่อยากทำ ไม่อยากตอบ เพราะกลัวความล้มเหลวหรือความผิดพลาดที่เกิดขึ้นซ้ำแล้วซ้ำอีก เลยทำให้ไม่อยากคิด ไม่อยากเรียน และมีเจตคติที่ไม่ดีต่อการเรียนในที่สุด

จากสาเหตุที่กล่าวข้างต้น จะเป็นเหตุผลสำคัญที่ทำให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ไม่ดีต่อการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ มีความรู้สึกไม่อยากเรียน มองว่าวิชาคณิตศาสตร์เป็นวิชาที่น่าเบื่อหน่ายไม่น่าเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ถือว่าเป็นตัวบ่งชี้ถึงความสำเร็จหรือความล้มเหลวในการเรียน

วิชาคณิตศาสตร์ก็ตกต่ำมาตลอด เมื่อเปรียบเทียบกับ การเรียนการสอนวิชาอื่น ๆ นอกจากนี้ อุทัย เพชรช่วย (2536) ได้เสนอแนวทางในการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อวิชาคณิตศาสตร์ ดังนี้

1) ครูจะต้องมีเจตคติที่ดีต่อวิชาคณิตศาสตร์และจะต้องแสดงการมีเจตคติที่ดีนั้นให้ปรากฏแก่ผู้เรียน ซึ่งสามารถกระทำได้โดยการเตรียมการสอน เตรียมสื่อ อุปกรณ์ เตรียมห้องเรียน เตรียมตัวผู้เรียน เข้าสอนตรงเวลา อยู่สอน พุดคุย เป็นกันเอง ชี้แนะ ให้กำลังใจตลอดเวลา ที่ทำการสอน และทุกช่วงเวลาที่คุณเรียนต้องการ รวมตลอดไปถึงการขยันและเอาใจใส่ต่อการสอนอย่างสม่ำเสมอจนเสมอปลาย

2) ครูจะต้องมีเจตคติที่ดีต่อผู้เรียน มีความคาดหวังและมีความเชื่อมั่นว่าผู้เรียนจะต้องสามารถเรียนรู้ในสิ่งที่ตนสอนได้ และที่สำคัญครูจะต้องแสดงความคาดหวัง แสดงความเชื่อมั่นดังกล่าวให้ผู้เรียนได้รับรู้ เช่น การที่ครูพูดกับนักเรียนว่า "สมัยที่ครูเรียนครูก็ทำผิดพลาดเหมือนกับนักเรียนนี่แหละ ครั้งที่หนึ่งผิด ครั้งที่สองผิด ครั้งที่สามผิด ครั้งที่สี่ผิด ครั้งที่ห้าจะต้องถูกจนได้ เพราะครูเห็นแล้วว่านักเรียนเป็นคนขยัน" นั่นถือเป็นกลยุทธ์อย่างหนึ่งที่จะต้องมีการใช้กับนักเรียนทุกคนโดยไม่เลือกที่รักมักที่ชัง

3) จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนให้มีความรู้สึกว่าได้ประสบผลสำเร็จในการเรียนอาจจะโดยการซักถามในสิ่งที่คาดว่าผู้เรียนจะต้องตอบได้หรือการให้งาน ให้แบบฝึกหัดหรือให้การบ้านในเรื่องที่ครูมั่นใจและแน่ใจว่าผู้เรียนจะทำได้สำเร็จ ทั้งนี้เพื่อสร้างความรู้สึกที่ดีให้เกิดแก่ผู้เรียน

4) จัดกิจกรรมหรือเลือกใช้วิธีการ หรือเลือกใช้สื่อการเรียนการสอนที่แปลกใหม่ตื่นเต้น ตื่นใจ ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ สนุกสนาน สงสัย อยากรู้ อยากเห็น อยากศึกษาค้นคว้าต่อไป และเกิดความรู้สึกว่าจริง ๆ แล้วคณิตศาสตร์นั้นเป็นวิชาที่น่าเรียน น่าค้นคว้า และเมื่อผู้เรียนคิดได้ ทำได้ ผู้เรียนก็จะเกิดความรู้สึกรักที่จะเรียนหรือเรียกว่ามีเจตคติที่ดีต่อการเรียนวิชานั้น

5) สนับสนุนให้ผู้เรียน โดยเฉพาะผู้เรียนที่ไม่ค่อยประสบผลสำเร็จในการเรียนได้มีโอกาส ได้แสดงความสามารถทางคณิตศาสตร์ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือในจุดใดจุดหนึ่งตามที่ครูผู้สอนจะเห็นสมควร เช่น อาจให้ผู้เรียนเป็นผู้สาธิตกิจกรรมการเรียนในบางกิจกรรมโดยการนัดแนะ ชักชวนความเข้าใจไว้วางหน้า ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดความรู้สึกว่าครูมองเห็นคุณค่า เป็นที่ยอมรับทั้งของครูและเพื่อน

6) พยายามสร้างบรรยากาศในการเรียนการสอนให้เกิดความอบอุ่นและเป็นกันเอง

ครูผู้สอนคณิตศาสตร์ต้องมีความเข้าใจ เป็นมิตร ยอมรับ ตลอดจนได้ให้ความช่วยเหลือแสดงออกให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกอบอุ่น เกิดความรู้สึกเป็นกันเอง กล้าที่จะซักถามข้อข้องใจและพูดคุยด้วย ซึ่งบรรยากาศดังกล่าวจะส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความรักในตัวครู มีเจตคติที่ดีต่อครูและต่อวิชาที่ครูสอน

2.1.9 การวัดเจตคติ

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2534) ให้ความเห็นว่า เนื่องจากเจตคติค่อนข้างไปทางนามธรรมมากกว่ารูปธรรม เป็นความรู้สึกความเชื่อของบุคคลซึ่งมีการเปลี่ยนแปลง การวัดเจตคติจึงไม่สามารถจะวัดได้โดยตรง แต่วัดได้จากแนวโน้มของบุคคลที่แสดงออกทางภาษาและวัดในรูปของความเห็น การวัดเจตคติของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดและผู้นั้นได้อาจจะใช้วิธีการสังเกตจากการกระทำ คำพูด การแสดงสีหน้าท่าทางหรือสัมภาษณ์ความรู้สึกนึกคิดของเขา แต่แบบวัดหรือเครื่องมือที่นักจิตวิทยานิยมใช้กันมากจะอยู่ในรูปของแบบสอบถามหรือแบบสำรวจเรียกว่า แบบวัดเจตคติ

Thurstone (อ้างถึงใน จุฑามาศ จันทรศรีสุต, 2537)) ให้ความเห็นว่า เจตคติจะวัดโดยตรงไม่ได้แต่จะต้องวัดจากการแสดงออกในรูปของความคิดเห็นหรือภาษาพูดซึ่งวัดได้ไม่แน่นอนนักและควรจะวัดเจตคติจากพฤติกรรมที่แสดงออกจริง ๆ ซึ่งบางที่อาจเกิดความคลาดเคลื่อนได้ เนื่องจากพฤติกรรมของคนเราอาจบิดเบือนจากเจตคติที่มีอยู่จริง ดังนั้น Thurstone จึงใช้การวัดเจตคติจากคำตอบว่า "เห็นด้วย" หรือ "ไม่เห็นด้วย" กับข้อความในแบบวัดเจตคติแต่ละข้อจะต้องไม่สรุปเอาเองว่าบุคคลนั้นจะปฏิบัติตามในข้อที่ตนเองเห็นด้วย ข้อความในแบบวัดเจตคติไม่ว่าแบบใดต้องไม่เป็นข้อความเกี่ยวกับความรู้ความจริง เพราะคำตอบของผู้ตอบต่อข้อความที่เป็นจริงจะไม่แสดงให้เห็นเจตคติของผู้ตอบ

การวัดเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ในระดับประถมศึกษาเป็นการวัดด้านจิตินัยที่ตรงกับจุดประสงค์การเรียนรู้ใน ป.02 ข้อ 9 และข้อ 10 ซึ่งจุดประสงค์การเรียนรู้ใน ป.02 นี้ จะมีความแตกต่างกันตามช่วงชั้น คือ

ป.1-2	ข้อที่ 9	มีความตั้งใจเรียนคณิตศาสตร์
	ข้อที่ 10	มีความกระตือรือร้นที่จะเรียนคณิตศาสตร์
ป.3-4	ข้อที่ 9	พอใจที่จะเรียนคณิตศาสตร์
	ข้อที่ 10	พอใจที่จะทำงานเกี่ยวกับคณิตศาสตร์
ป.5-6	ข้อที่ 9	เพิ่มพูนความรู้ทางคณิตศาสตร์
	ข้อที่ 10	มีความรู้สึกมั่นใจในการใช้คณิตศาสตร์อย่างมีความหมาย

จากจุดประสงค์การเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ใน ป.02 ดังกล่าว ผู้วิจัยนำมาใช้เป็นกรอบแนวคิดในการสร้างเครื่องมือวัดเจตคติของนักเรียนต่อวิชาคณิตศาสตร์ครั้งนี้ ซึ่งประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ดังนี้

- 1) มีความตั้งใจเรียนคณิตศาสตร์
- 2) มีความกระตือรือร้นที่จะเรียนคณิตศาสตร์
- 3) พอใจที่จะเรียนคณิตศาสตร์
- 4) พอใจที่จะทำงานเกี่ยวกับคณิตศาสตร์
- 5) เพิ่มพูนความรู้ทางคณิตศาสตร์
- 6) มีความรู้สึกมั่นใจในการใช้คณิตศาสตร์อย่างมีความหมาย

จากกรอบแนวคิดดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยได้อธิบายความหมายของการวัด ดังนี้

- 1) การวัดความตั้งใจเรียนคณิตศาสตร์ เป็นการตรวจสอบว่านักเรียนมีความตั้งใจเรียน และเอาใจใส่ต่อการเรียนคณิตศาสตร์มากน้อยเพียงใด
- 2) การวัดความกระตือรือร้นที่จะเรียนคณิตศาสตร์ เป็นการตรวจสอบว่านักเรียนเอาใจจดจ่อ ชื่นชม มีใจฝักใฝ่ในการเรียนคณิตศาสตร์ เตรียมตัวพร้อมที่จะเรียนคณิตศาสตร์และทำแบบฝึกหัดหรือกิจกรรมเกี่ยวกับคณิตศาสตร์ในทันทีทันใดที่ได้รับมอบหมาย
- 3) การวัดความพอใจที่จะเรียนคณิตศาสตร์ เป็นการตรวจสอบว่านักเรียนต้องการที่จะเรียนหรือมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ในขณะที่ครูกำลังดำเนินการเรียนการสอน
- 4) การวัดความพอใจที่จะทำงานเกี่ยวกับคณิตศาสตร์ เป็นการตรวจสอบว่านักเรียนพอใจที่จะทำงานเกี่ยวกับคณิตศาสตร์โดยไม่มีความเบื่อหน่าย ทั้งในขณะที่ครูดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนและในขณะทำแบบฝึกหัด ทำกิจกรรมที่ครูมอบหมาย เช่น การพยายามทำแบบฝึกหัดคณิตศาสตร์และส่งแบบฝึกหัดทุกครั้ง เป็นต้น
- 5) การวัดความต้องการเพิ่มพูนความรู้ทางคณิตศาสตร์ เป็นการตรวจสอบว่านักเรียนมีการแสวงหาความรู้เกี่ยวกับคณิตศาสตร์ที่นอกเหนือจากครูสอนมากน้อยเพียงใด
- 6) การวัดความรู้สึกมั่นใจในการใช้คณิตศาสตร์อย่างมีความหมาย เป็นการตรวจสอบว่านักเรียนสามารถบอกหรืออธิบาย ตลอดจนอาสาที่จะอธิบายให้ผู้อื่น ได้มีความรู้เกี่ยวกับคณิตศาสตร์ ทั้งสมัครใจแข่งขันเมื่อมีการแข่งขันตอบปัญหาหรือปฏิบัติกิจกรรมเกี่ยวกับคณิตศาสตร์

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2536) ได้เสนอวิธีการวัดเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนในระดับประถมศึกษา 9 วิธีดังนี้

1) การให้นักเรียนออกมาเล่าความรู้สึกที่มีต่อการเรียนหรือการทำงานเกี่ยวกับคณิตศาสตร์

2) การซักถามนักเรียนเกี่ยวกับการเรียนหรือการทำงานเกี่ยวกับคณิตศาสตร์

3) การสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนที่มีต่อคณิตศาสตร์

4) การให้นักเรียนเติมข้อความเกี่ยวกับความรู้สึกที่มีต่อคณิตศาสตร์

5) การให้นักเรียนเขียนบรรยายความรู้สึกของตนเองที่มีต่อคณิตศาสตร์

6) การให้ทำแบบรายงานตนเองจาก

6.1 แบบสำรวจความคิดเห็นของนักเรียน

6.2 แบบสำรวจความรู้สึกและความเห็นของนักเรียนที่มีต่อข้อความเกี่ยวกับคณิตศาสตร์

7) การใช้มาตรการจัดอันดับคุณภาพ

8) การใช้มาตราวัดของลิเคิร์ต

9) การสร้างสถานการณ์วัดแบบเลือกตอบ

2.2 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนคณิตศาสตร์

2.2.1 หลักสูตรคณิตศาสตร์ระดับประถมศึกษา

หลักสูตรคณิตศาสตร์ระดับประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) ประกอบด้วยสาระสำคัญดังต่อไปนี้

1) จุดประสงค์ทั่วไป

จุดประสงค์ทั่วไปของหลักสูตรคณิตศาสตร์ระดับประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) ต้องการให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถในการคิด การคำนวณ สามารถนำคณิตศาสตร์ไปใช้เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ และในการดำรงชีวิตให้มีคุณภาพ จึงต้องปลูกฝังให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะดังนี้

ก. มีความรู้ความเข้าใจในคณิตศาสตร์พื้นฐานและมีทักษะในการคิดคำนวณ

ข. รู้จักคิดอย่างมีเหตุผลและแสดงความคิดออกมาอย่างมีระเบียบ ชัดเจนและรัดกุม

ค. รู้คุณค่าของคณิตศาสตร์และมีเจตคติที่ดีต่อคณิตศาสตร์

ง. สามารถนำประสบการณ์ทางด้านความรู้ ความคิดและทักษะที่ได้จากการเรียนคณิตศาสตร์ไปใช้ในการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ และใช้ในชีวิตประจำวัน

2) โครงสร้างและเนื้อหา

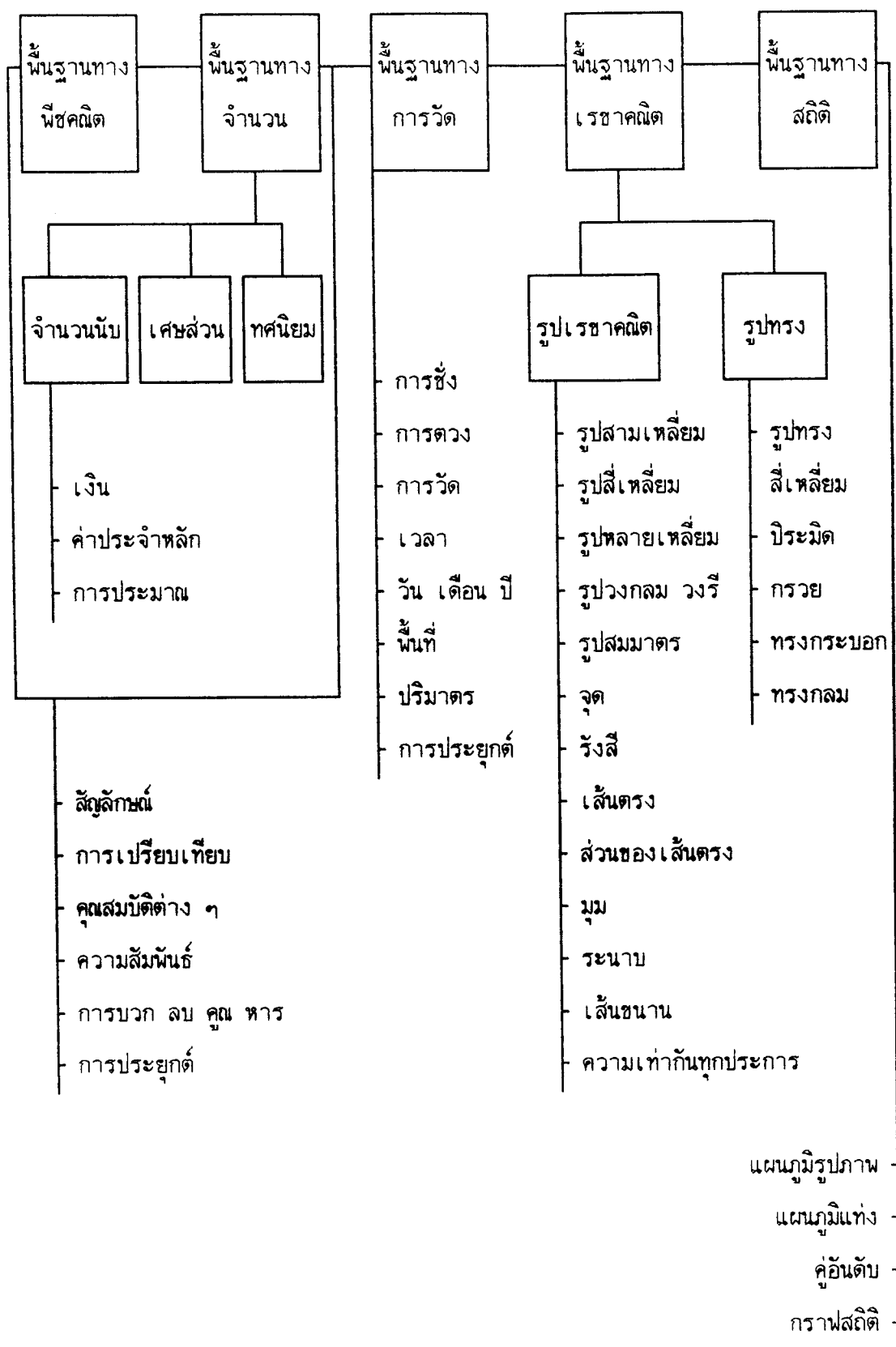
โครงสร้างของคณิตศาสตร์ระดับประถมศึกษา ประกอบด้วยเนื้อหาด้านพื้นฐาน 4 สาขา คือ พื้นฐานทางจำนวนและพีชคณิต พื้นฐานทางการวัด พื้นฐานทางเรขาคณิต และพื้นฐานทางสถิติ โดยผสมกลมกลืนกันไปทุกพื้นฐาน เริ่มจากง่ายที่สุดแล้วค่อยยากขึ้นตามลำดับให้เหมาะสมกับวัยและสมรรถภาพของนักเรียน รวมทั้งความจำเป็นที่ต้องใช้ในชีวิตประจำวัน โดยแต่ละพื้นฐานมีรายละเอียดดังนี้

ก. พื้นฐานทางจำนวนและพีชคณิต ได้แก่ จำนวนและตัวเลข (ป.1-6) เศษส่วน (ป.2-6) ทศนิยม (ป.4-6) เงิน (ป.1-4) และการประยุกต์ (ป.4-6)

ข. พื้นฐานทางการวัด ได้แก่ การชั่ง การตวง การวัดความยาว ความสูง ระยะทาง (ป.1-4) เวลา วัน เดือน ปี (ป.1-4) การหาพื้นที่ (ป.4-6) ปริมาตรของรูปทรง (ป.5-9) ทิศและแผนผัง (ป.5-6)

ค. พื้นฐานทางเรขาคณิต ได้แก่ รูปเรขาคณิต (ป.2-6) และรูปทรง (ป.2-6)

ง. พื้นฐานทางสถิติ ได้แก่ การอ่าน การเขียนแผนภูมิรูปภาพ แผนภูมิแท่ง (ป.3-6) การอ่านตารางเวลาและตารางอื่น ๆ (ป.3-4) การอ่านแผนภูมิวงหรือแผนภูมิรูปวงกลม การบอกตำแหน่ง การเขียนตำแหน่งของคู่ลำดับ การอ่านและการเขียนกราฟของคู่ลำดับ (ป.6)

ภาพที่ 2 โครงสร้างเนื้อหาวิชาคณิตศาสตร์ประถมศึกษา

2.2.2 การเรียนการสอนสอนคณิตศาสตร์ในระดับประถมศึกษา

การสอนคณิตศาสตร์ในระดับประถมศึกษา ต้องถือว่าการสอนที่ถูกต้อง เพราะเป็นพื้นฐานที่จะนำไปใช้เรียนในระดับสูงต่อไป ซึ่งการที่จะสอนให้นักเรียนเกิดความรู้ความเข้าใจในมโนคติทางคณิตศาสตร์ เป็นเรื่องที่ยากพอสมควรเพราะเป็นวิชาที่เป็นนามธรรม ฉะนั้นกระบวนการจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจในโครงสร้างทางคณิตศาสตร์ เป็นเรื่องที่ครูผู้สอนจะต้องระมัดระวังและเอาใจใส่เป็นอย่างมาก (วัลลภา อารีรัตน์, 2532) การเรียนการสอนคณิตศาสตร์ไม่ใช่เพียงแต่รู้เนื้อหาวิชาคณิตศาสตร์เท่านั้น ครูคณิตศาสตร์จะต้องสามารถชี้แนะและกระตุ้นให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ สามารถประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และพัฒนาการของผู้เรียนด้วย ในการจัดการเรียนการสอนแต่ละครั้งควรต้องคำนึงถึงเทคนิคการจัดการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ซึ่งต้องประกอบไปด้วยเทคนิคต่าง ๆ มากมาย เช่น การแบ่งกลุ่มผู้เรียนตามระดับความสามารถ การสอนเป็นทีมโดยครูหลาย ๆ คนร่วมกันวางแผนการสอน การใช้สื่อการสอนชนิดต่าง ๆ การสอนซ่อมเสริม โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลเป็นสำคัญ (ชูชาติ เชิงฉลาด, 2531) ซึ่งสอดคล้องกับ วัลลภา อารีรัตน์ (2521) ที่กล่าวว่า การเรียนการสอนคณิตศาสตร์เป็นเรื่องของนามธรรมครูผู้สอนจะต้องคิดหาวิธีการเชื่อมโยง เพื่อถ่ายทอดสิ่งที่เป็นรูปธรรมไปสู่นามธรรมให้ได้ หลักการสอนคณิตศาสตร์จึงควรคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

- 1) การสอนเนื้อหาใหม่แต่ละครั้งครูจะต้องคำนึงถึงความพร้อมของผู้เรียนทั้งความพร้อมด้านวุฒิภาวะและเนื้อหา
- 2) การสอนคณิตศาสตร์เน้นความเข้าใจมากกว่าความจำ การสอนคณิตศาสตร์แนวใหม่จึงเน้นการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีความหมายและใช้วิธีการสอนแบบต่าง ๆ มากขึ้น นักเรียนจะต้องเข้าใจความคิดรวบยอดก่อนจึงจะฝึกทักษะ หรือทำแบบฝึกหัดเพื่อเพิ่มพูนประสบการณ์อันจะนำไปสู่การนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- 3) ใช้วิธีอุปมาน (Inductive) ในการสรุปหลักการทางคณิตศาสตร์แล้วนำความรู้ไปใช้ด้วยวิธีอนุมาน (Deductive)
- 4) ควรมีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่นักเรียน เพื่อช่วยให้นักเรียนมองเห็นความหมายและหลักการทางคณิตศาสตร์ ประสบการณ์การเรียนรู้ที่ควรจัดมี 3 ประเภท ได้แก่ ประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรม กึ่งรูปธรรม และนามธรรม
- 5) สอนจากปัญหาจริงที่เด็กประสบอยู่เสมอในชีวิตประจำวัน โดยให้เด็กอภิปรายและ

แสดงความคิดเห็นในสถานการณ์ต่าง ๆ และแปลเป็นประโยคสัญลักษณ์ทางคณิตศาสตร์

6) ส่งเสริมการสอนโดยใช้กิจกรรมและสื่อการสอน การสอนเรื่องใหม่แต่ละครั้งควรใช้สื่อรูปธรรม อธิบายแนวคิดนามธรรมทางคณิตศาสตร์และควรให้นักเรียนได้ทดลองค้นคว้าหาคำตอบด้วยตนเอง

7) จัดบทเรียนโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

8) ควรใช้เทคนิคต่าง ๆ ในการเสริมสร้างบทเรียนให้มีชีวิตชีวา นักเรียนเรียนด้วยความสนุกสนาน มีความกระตือรือร้นไม่เบื่อหน่าย มีเจตคติที่ดีต่อวิชาคณิตศาสตร์

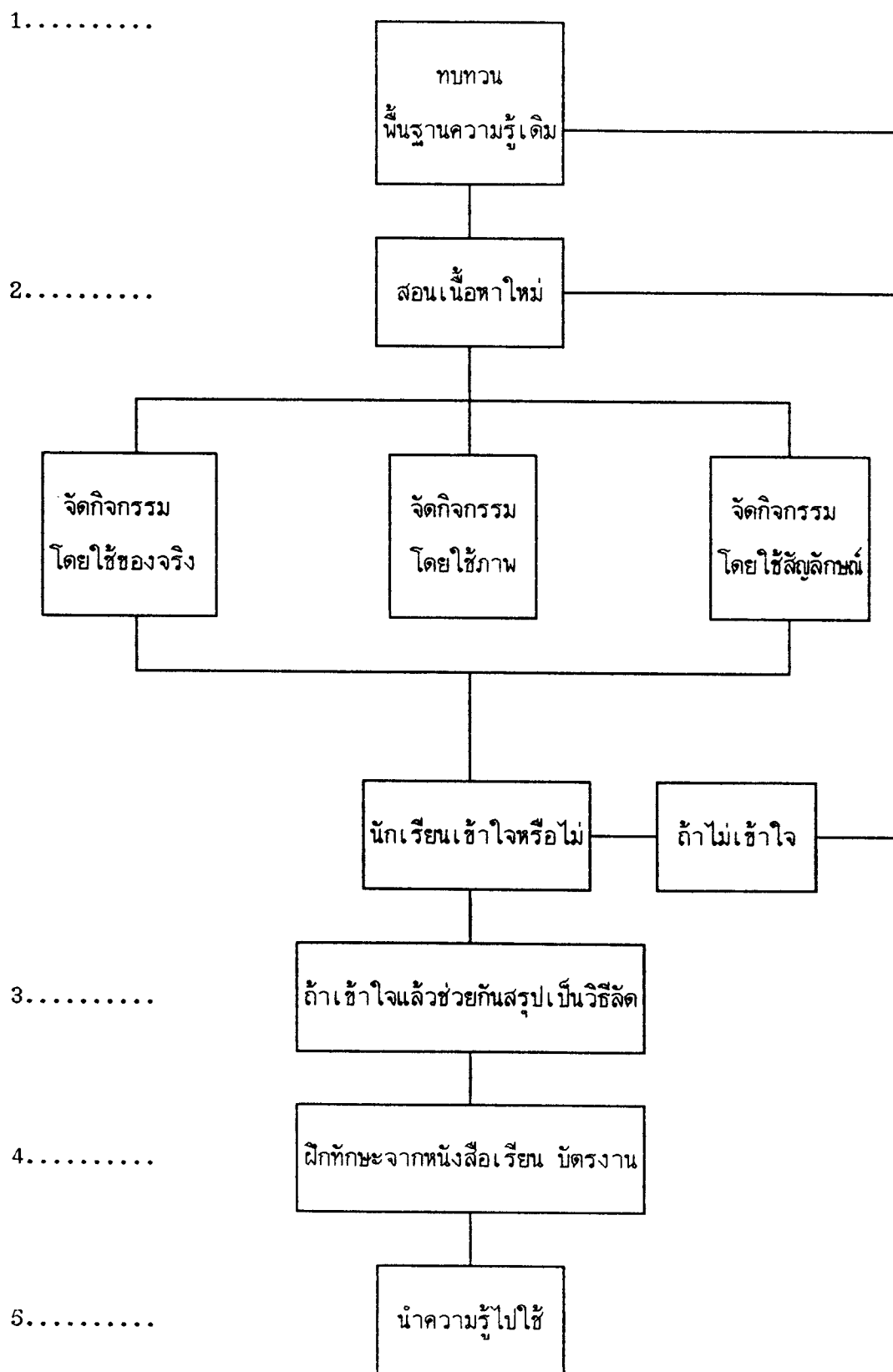
สถาบันส่งเสริมวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.) ซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบในด้านเนื้อหาและวิธีการเรียนการสอนได้เสนอแนะวิธีสอนและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่อยู่ในคู่มือครูคณิตศาสตร์ แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2532)

1) ทบทวนความรู้เดิม

2) สอนความรู้ใหม่ โดยใช้ของจริง ภาพ สัญลักษณ์

3) ฝึกทักษะ จากแบบฝึกหัด หรือใบตรงาน

ซึ่งสามารถเขียนเป็นแผนภูมิได้ดังนี้

ภาพที่ 3 แสดงลำดับขั้นตอนการสอนคณิตศาสตร์ตามแนวการสอนของ สสวท.

บุญทัน อยู่ชุ่มบุญ (2529) ได้กล่าวถึงหลักการสอนคณิตศาสตร์ในชั้นประถมศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนของครูไว้ดังนี้

- 1) สอนโดยคำนึงถึงความพร้อมของเด็ก คือพร้อมในด้านร่างกาย อารมณ์ สติปัญญา และให้ประสบการณ์เดิมกับประสบการณ์ใหม่ต่อเนื่องกันจะช่วยให้เด็กเรียนเกิดความเข้าใจ มองเห็นความสัมพันธ์ของสิ่งที่เรียนได้ดี
- 2) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนต้องจัดให้เหมาะสมกับวัย ความต้องการ ความสนใจและความสามารถของเด็ก เพื่อมิให้เกิดปัญหาตามมาทีหลัง
- 3) ควรคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยเฉพาะวิชาคณิตศาสตร์เป็นวิชาที่ครูจำเป็นต้องคำนึงถึงให้มากกว่าวิชาอื่น ๆ ในแง่ความสามารถทางสติปัญญา
- 4) ควรเตรียมความพร้อมทางคณิตศาสตร์ให้นักเรียนเป็นรายบุคคลหรือรายกลุ่มเพื่อเป็นพื้นฐานในการเรียนรู้ จะช่วยให้นักเรียนมีความพร้อมตามวัยและความสามารถของแต่ละคน
- 5) วิชาคณิตศาสตร์เป็นวิชาที่มีระบบที่จะต้องเรียนไปตามลำดับขั้น การสอนเพื่อสร้างความคิด ความเข้าใจในระยะแรก จะต้องเป็นประสบการณ์ที่ง่าย ๆ ไม่ซับซ้อน สิ่งที่ไม่เกี่ยวข้องและทำให้เกิดความสับสนจะต้องไม่นำเข้ามาในกระบวนการเรียนรู้ การสอนจะเป็นไปตามขั้นตอนที่วางไว้
- 6) การสอนแต่ละครั้งจะต้องมีจุดประสงค์ที่แน่นอนว่า จัดกิจกรรมเพื่อสนองจุดประสงค์อะไร
- 7) เวลาที่ใช้ในการสอน ควรจะใช้ระยะเวลาพอสมควร ไม่นานจนเกินไป
- 8) ครูควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนที่มีการยืดหยุ่นได้ ให้เด็กมีโอกาสเลือกทำกิจกรรมได้ตามความพอใจ ตามความถนัดของตนและให้อิสระในการทำงานแก่เด็ก
- 9) การสอนที่ดีควรเปิดโอกาสให้นักเรียนมีการวางแผนร่วมกันกับครู เพราะจะช่วยให้ครูเกิดความมั่นใจในการสอน และเป็นไปตามความพอใจของเด็ก
- 10) การสอนคณิตศาสตร์จะได้ผลดี ถ้าเด็กมีการทำงานร่วมกัน หรือมีส่วนร่วมในการค้นคว้าสรุปกฎเกณฑ์ต่าง ๆ แก่ปัญหาต่าง ๆ ด้วยตนเองร่วมกับเพื่อน ๆ
- 11) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนควรสนุกสนานบันเทิงไปพร้อมกับการเรียนรู้ด้วย จึงจะสร้างบรรยากาศที่น่าติดตามต่อไปแก่เด็ก
- 12) นักเรียนระดับประถมศึกษาอยู่ในระหว่างอายุ 6 - 12 ปี จะเรียนได้ดีเมื่อเริ่มเรียนโดยครูใช้ของจริงหรืออุปกรณ์ ซึ่งเป็นรูปธรรม นำไปสู่นามธรรม ตามลำดับ จะช่วยให้

นักเรียนเรียนรู้ด้วยความเข้าใจ มิใช่ จำ ดังเช่นการสอนในอดีตที่ผ่านมาทำให้เห็นวิชา
คณิตศาสตร์เป็นวิชาที่ง่ายต่อการเรียนรู้

13) การประเมินผลการเรียนการสอนเป็นกระบวนการต่อเนื่อง และเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอน ครูอาจใช้วิธีการสังเกต การตรวจแบบฝึกหัด การสอบถาม เป็นเครื่องมือในการวัดผล จะช่วยให้ครูทราบข้อบกพร่องของนักเรียนและการสอนของตน

14) ไม่ควรจำกัดวิธีคิดคำนวณคำตอบของเด็ก แต่ควรแนะวิธีคิดที่รวดเร็วและแม่นยำให้ภายหลัง

15) ฝึกให้เด็กรู้จักตรวจสอบเช็คคำตอบด้วยตนเอง

2.2.3 จิตวิทยาในการสอนคณิตศาสตร์

คณิตศาสตร์เป็นวิชาที่กล่าวเกี่ยวกับเรื่องนามธรรม ดังนั้นการสอนคณิตศาสตร์จะดำเนินไปอย่างราบรื่นหรือได้ผลตามความมุ่งหมายของหลักสูตรมากนักน้อยเพียงใดนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับที่ครูมีความรู้ ความสามารถ ตลอดจนมีหลักจิตวิทยาในการสอน สุรัชย์ ชัชวาลเมือง (2532) ได้สรุปหลักจิตวิทยาที่ครูควรรนำมาใช้ในการสอนคณิตศาสตร์ไว้ดังนี้

1) ให้นักเรียนมีความพร้อมก่อนที่จะสอน ครูควรสำรวจดูว่านักเรียนพร้อมที่จะเรียนหรือยัง ความพร้อมในที่นี้หมายถึง วัย ความสามารถ และประสบการณ์เดิม เราจะทราบได้โดยการสังเกต ซักถาม เพราะเด็กอาจมีพื้นฐานความรู้ไม่เท่ากัน

2) สอนจากสิ่งที่เด็กมีประสบการณ์หรือได้พบเห็นอยู่เสมอ การให้เด็กเรียนจากสิ่งที่เห็นรูปธรรม ได้คิด ได้ใช้ ได้ทำด้วยตนเอง ทำให้เด็กเข้าใจและเรียนได้รวดเร็วขึ้น

3) สอนให้เด็กมีความสัมพันธ์ระหว่างส่วนย่อยกับส่วนย่อย และส่วนย่อยกับส่วนใหญ่

4) สอนจากง่ายไปหายาก วิธีนี้ควรใช้ให้เหมาะสมกับวัยและความสามารถของเด็ก ทั้งนี้ครูจะต้องพิจารณาว่าเด็กของตนมีความสามารถเพียงใด ควรจะสอนในระดับไหน

5) ให้นักเรียนได้เข้าใจในหลักการและรู้วิธีที่ใช้หลักการ การให้เด็กได้เผชิญกับปัญหาที่เร้าให้เด็กสนใจ อยากคิด อยากทำ อยากแก้ปัญหาอยู่เสมอจะทำให้เด็กเข้าใจได้ชัดเจนและมองเห็นประโยชน์ว่าจะนำไปใช้ได้อย่างไร

6) ให้เด็กฝึกหัดทำซ้ำ ๆ จนกว่าจะคล่องและมีการทบทวนอยู่เสมอ การเรียนรู้และเข้าใจหลักการเพียงอย่างเดียวไม่พอ การเรียนคณิตศาสตร์จะต้องฝึกฝนมาก ๆ เพื่อให้เข้าใจวิธีการต่าง ๆ การให้แบบฝึกหัดควรให้เหมาะสมกับเด็ก

7) ต้องให้เรียนรู้จากรูปธรรมไปสู่นามธรรม ทั้งนี้เพราะคณิตศาสตร์เป็นวิชาที่เป็น

นามธรรมจึงควรให้เด็กได้เรียนรู้จากรูปธรรมก่อน ดังนั้นช่วงแรกผู้สอนควรใช้ของจริงแล้วจึงใช้สัญลักษณ์ภายหลัง

8) ควรให้กำลังใจแก่เด็ก เพื่อให้เกิดความมานะพยายาม

9) ควรคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล เด็กที่มีความถนัดหรือความสนใจควรได้รับการสนับสนุนเป็นพิเศษ ส่วนเด็กที่ไม่สนใจควรหาสาเหตุและหาทางช่วยเหลือ

2.2.4 เทคนิคการสอนคณิตศาสตร์

ในการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ นอกจากครูจะต้องเป็นผู้มีความรู้ในเนื้อหาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ตลอดจนการวัดผลประเมินผลเป็นอย่างดีแล้ว ครูจำเป็นต้องศึกษาเทคนิคการสอนที่จะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจ และค้นพบหลักการทางคณิตศาสตร์ ทั้งยังเป็นเครื่องบรรยากาศการสอนให้ผู้เรียนเกิดความสนุกสนาน ไม่เบื่อหน่าย ทำให้การเรียนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ซึ่งเทคนิคในการสอนคณิตศาสตร์มีมากมาย ดังเช่น

วัลลภา อารีรัตน์ (2532) ได้กล่าวถึงเทคนิคในการสอนคณิตศาสตร์ไว้ดังนี้

1) เทคนิคการยกตัวอย่าง การยกตัวอย่างและการให้โจทย์ปัญหานั้นไม่จำเป็นที่จะต้องใช้ตัวอย่างหรือโจทย์ปัญหาในหนังสือเรียนเสมอไป การที่ผู้สอนสามารถยกตัวอย่างได้อย่างสมเหตุสมผลทันที่ทันใจ ตัวอย่างนั้นน่าสนใจ ทำทลายความคิด จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจอยากที่จะเรียนและศรัทธาในตัวผู้สอน ดังนั้น ครูผู้สอนควรยึดหลักการยกตัวอย่างดังนี้

(1) ควรยกตัวอย่างที่แตกต่างจากหนังสือเรียน จะช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนสนใจบทเรียนยิ่งขึ้น แต่ตัวอย่างที่ยกจะต้องให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ของบทเรียน

(2) ยกตัวอย่างสิ่งแวดล้อมในชีวิตประจำวัน โดยเริ่มจากตัวอย่างที่ใกล้ตัวนักเรียน จากนั้นจึงให้ตัวอย่างที่ไกลตัวและซับซ้อนยิ่งขึ้น

(3) การยกตัวอย่างในวิชาคณิตศาสตร์คือ การเสนอโจทย์ปัญหานั้นเอง ถ้าเป็นโจทย์ที่ยุ่งยากซับซ้อนครูควรเตรียมสื่อการสอนประกอบคำอธิบาย เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจและค้นพบวิธีการแก้ปัญหาได้อย่างรวดเร็วและมั่นใจ

2) เทคนิคการใช้คำถาม การเรียนการสอนคณิตศาสตร์แนวใหม่เน้นการสอบแบบค้นพบด้วยตนเอง ยิ่งทำให้บทบาทของการใช้คำถามเด่นชัดขึ้น คำถามที่ดีจะเป็นประโยชน์ในการกระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักคิด สังเกต นำไปสู่แนวทางการสรุปมโนคติคณิตศาสตร์

คำถามที่ดีมีลักษณะดังนี้

(1) เป็นคำถามที่ชัดเจน มีความหมายแน่นอน

(2) คำถามนั้นไม่ยาก ไม่ง่ายจนเกินไป เหมาะสมกับเนื้อหา นั้น ๆ และเหมาะสมกับวัยและระดับชั้นของผู้เรียน

(3) ไม่เป็นคำถามซ้อนคำถาม ควรถามทีละประโยค

(4) ไม่ควรเป็นคำถามเชิงปฏิเสธ

(5) ไม่ควรเป็นคำถามนำ

(6) ควรเป็นคำถามที่พัฒนาความคิด ช่วยให้ผู้เรียนได้เห็นการวิเคราะห์ปัญหา

3) เทคนิคการนำเข้าสู่บทเรียน เป็นกิจกรรมที่ครูจัดขึ้นก่อนเริ่มการสอนเนื้อหาเพื่อเป็นการเตรียมผู้เรียนให้มีความคิดอยู่ในใจว่ากำลังจะเรียนเรื่องอะไร ซึ่งถ้าเริ่มการสอนที่น่าสนใจก็จะเป็นการจูงใจหรือกระตุ้นให้นักเรียนร่วมกิจกรรมในบทเรียนมากขึ้น

เทคนิคการนำเข้าสู่บทเรียน

(1) วิธีสนทนาซักถาม ซึ่งอาจเป็นการซักถามเพื่อทบทวนความรู้เดิมและตรวจสอบว่าผู้เรียนมีพื้นฐานความรู้อยู่ในระดับใด

(2) การร้องเพลง สามารถนำเข้าสู่บทเรียนหรือสรุปบทเรียนก็ได้ ซึ่งก่อนร้องเพลงครูต้องสอนให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหา ก่อน และควรเลือกเพลงให้เหมาะกับเนื้อหา ระดับชั้น และวัยของผู้เรียน

(3) การทายปัญหา ครูต้องคำนึงถึงเนื้อหาการใช้ภาษาที่สั้น กระชับ ชัดเจน และศัพท์ทางคณิตศาสตร์ที่เกี่ยวข้องด้วย

(4) การเล่านิทาน เรื่องที่นำมาเล่าจะต้องเลือกให้เหมาะสม ใช้ภาษาที่เข้าใจง่ายและอาจใช้ภาพประกอบด้วยจะช่วยให้เพิ่มความสนใจยิ่งขึ้น

(5) การเล่นเกมและการแสดงบทบาทสมมติ

(6) เกม ควรมีจุดมุ่งหมายเฉพาะที่เป็นประโยชน์ต่อเด็ก ดัดแปลงให้เหมาะสมกับความต้องการ ความสามารถ ความสนใจของเด็ก และควรเป็นเกมที่ดึงดูดประสงค์ของการสอนเป็นหลัก

ข้อควรคำนึงในการนำเข้าสู่บทเรียน

(1) การนำเข้าสู่บทเรียนควรสร้างและเร้าให้ผู้เรียนเกิดความตั้งใจและเกิดความรู้สึกพร้อมที่จะเรียนด้วยการใช้น้ำเสียง บุคลิกท่าทาง การใช้สายตา หรือการใช้สื่อการสอน

(2) การเร้าให้เกิดแรงจูงใจ ด้วยการใช้กิจกรรมนำเข้าสู่บทเรียนที่แปลกใหม่ หรือจัดกิจกรรมพิเศษที่น่าสนใจให้สัมพันธ์กับบทเรียน

(3) ในการนำเข้าสู่บทเรียนอย่างมีระบบเป็นขั้นตอนจะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาได้อย่างต่อเนื่อง ดังนั้น ผู้สอนจะต้องเตรียมการวางแผนการสอน กำหนดของซ้ำเนื้อหาที่จะเรียนก่อนทำการสอนทุกครั้ง

(4) การเรียนการสอนวิชาคณิตศาสตร์นั้นส่วนใหญ่จะใช้ชี้นำเป็นการทบทวนเชื่อมโยงพื้นฐานความรู้เก่า เพื่อเป็นพื้นฐานในการเรียนเนื้อหาใหม่

4) เทคนิคการสรุปบทเรียน เป็นกิจกรรมที่สำคัญที่จะต้องทำเมื่อจบบทเรียนหรือเมื่อนักเรียนอภิปรายหรือฝึกปฏิบัติทดลองจบลง ซึ่งในการสรุปสาระสำคัญของเนื้อหา ไม่จำเป็นต้องครูสรุปเองทั้งหมด นักเรียนควรมีส่วนร่วม แต่ครูจะต้องพยายามขมวดปมให้ได้สาระสำคัญ ๆ และประมวลเรียบเรียงอย่างเหมาะสม เพื่อให้นักเรียนได้แนวคิดที่ถูกต้องในเรื่องนั้น ๆ และเชื่อมโยงไปสู่การเรียนรู้ในเนื้อหาต่อไป

2.2.5 สื่อการเรียนการสอนวิชาคณิตศาสตร์

สื่อการเรียนการสอน เป็นตัวกลางในการสื่อความหมายจากผู้สอนไปยังผู้เรียน หรือถ่ายทอดเนื้อหาสาระให้กับผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดไว้ ปัจจุบันครูและผู้เกี่ยวข้องกับการศึกษา ต่างตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นในการใช้สื่อการเรียนการสอน และมีความเห็นสอดคล้องกันว่า ถ้าผู้เรียนได้ศึกษาหรือฝึกปฏิบัติจากสื่อด้วยตนเอง จะมีผลต่อการรับรู้มากกว่าดูการสาธิตของผู้อื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งทักษะคณิตศาสตร์ ซึ่งเนื้อหาค่อนข้างเป็นนามธรรมและเน้นกระบวนการเรียนการสอนให้ผู้เรียนค้นคว้า ทดลองปฏิบัติเพื่อให้เกิดทักษะอย่างแท้จริง สื่อการเรียนการสอน จึงมีบทบาทสำคัญในการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ ดังนั้นจึงประมวลข้อมูลและความรู้ที่เกี่ยวข้องกับสื่อการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ไว้ดังนี้

1) สื่อที่จำเป็นสำหรับครู

(1) เอกสารหลักสูตร เป็นเอกสารพื้นฐานซึ่งครูใช้เพื่อเตรียมการสอนและเป็นคู่มือปฏิบัติงาน

(2) เอกสารเสริมความรู้และเอกสารค้นคว้าอื่นๆ นอกจากเอกสารที่จำเป็นแล้ว ครูควรมีการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม

2) สื่อประกอบกิจกรรมการเรียนการสอน

สื่อประกอบกิจกรรมการเรียนการสอน สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้จัดทำรายการและกำหนดเกณฑ์ลักษณะรวมทั้งจัดงบประมาณสนับสนุนให้โรงเรียนได้ซื้อไว้ใช้

3) สื่อเสริมสำหรับนักเรียน

สื่อสำหรับนักเรียนไม่ใช่สื่อที่ครูใช้ประกอบกิจกรรมการเรียนรู้การสอน แต่เป็นสื่อที่จัดไว้เพื่อให้ผู้เรียนเสริมความรู้และทักษะของตนเองตามความสามารถของแต่ละคน สื่อเสริมอาจเป็นสื่อรายบุคคลหรือใช้ร่วมกันเป็นกลุ่มก็ได้ เช่น แบบคิดเลขเร็ว เกม โจทย์ปัญหาแปลก ๆ ฯลฯ การจัดสื่อเสริมควรจัดให้เหมาะสมกับกลุ่มผู้เรียน

ลักษณะของสื่อเสริม สื่อเสริมชุดหนึ่ง ๆ ควรมีลักษณะดังนี้

(1) กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้เป็นจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมเพียงหนึ่งหรือสองจุดประสงค์ เนื้อหา/กิจกรรมครอบคลุมจุดประสงค์

(2) กิจกรรมน่าสนใจ แปลกใหม่ แตกต่างไปจากกิจกรรมในชั้นเรียน เช่น การสอนเรื่องจำนวนในห้องเรียน นักเรียนอาจจะเรียนจากของจริง เช่น เมล็ดพืช ก้อนหิน บัตรภาพ ฯลฯ ถ้าเป็นสื่อเสริม อาจจะเป็นชุดสัตว์เลี้ยง มีภาพหรือหุ่นจำลองของ หมู เป็ด ไก่ ไข่เป็ด ไข่ไก่ ให้ผู้เรียนได้จัดประเภท แบ่งกลุ่ม นับจำนวน โดยนับรวมทั้งหมด นับแยกประเภท เปรียบเทียบมาก-น้อย ฯลฯ

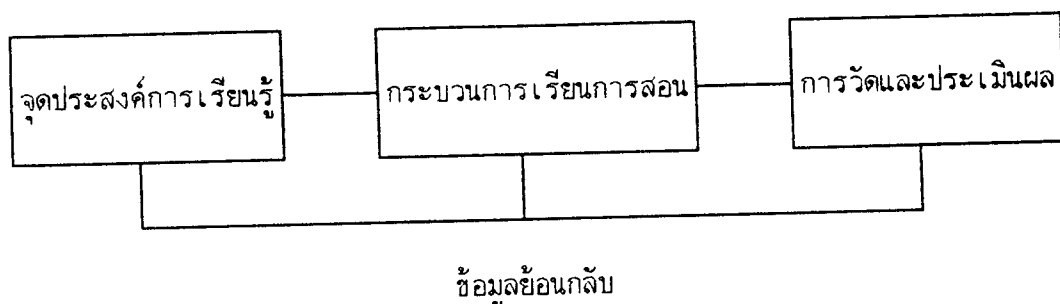
(3) รูปแบบน่าสนใจ จูงใจให้ผู้เรียนอยากสัมผัส อยากทดลองใช้

4) สื่อท้องถิ่น

โรงเรียนประถมศึกษาตั้งอยู่ทุกตำบล เพื่อเอื้อให้กุลบุตรกุลธิดา แต่ละท้องถิ่นมีโอกาสศึกษาเล่าเรียนตามเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับ สภาพแวดล้อมแต่ละโรงเรียนจึงมีความแตกต่างกัน ตามสภาพภูมิอากาศ ภูมิประเทศ สังคมและวัฒนธรรมท้องถิ่น สิ่งแวดล้อมดังกล่าวครูสามารถจัดหาสื่อการเรียนการสอนจากท้องถิ่นได้

2.2.6 การประเมินผลการสอนวิชาคณิตศาสตร์

การวัดผลและประเมินผล ถือว่าเป็นสิ่งสำคัญยิ่งต่อกระบวนการเรียนการสอนซึ่งสามารถแสดงความสัมพันธ์ได้ดังแผนภูมิตัวนี้

ภาพที่ 4 แสดงความสัมพันธ์ของกระบวนการเรียนการสอน

การวัดผลประเมินผล มีประโยชน์ต่อกระบวนการเรียนการสอนดังนี้

- 1) ทำให้ผู้สอนทราบถึงความสามารถของผู้เรียนว่ามีมากน้อยเพียงใด
- 2) ทำให้ผู้สอนทราบถึงจุดเด่น ข้อบกพร่องของผู้เรียน เพื่อเป็นข้อมูลในการจัด

กิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความรู้ความสามารถของผู้เรียน

- 3) ทำให้ผู้เรียนทราบถึงความสามารถของตน เพื่อเป็นข้อมูลในการพัฒนาเพื่อปรับปรุงตนเอง

จะเห็นว่าการวัดและประเมินผลมีความสำคัญต่อกระบวนการเรียนการสอน และวิธีการที่ใช้กันแพร่หลายในการวัดและการประเมินผลก็คือ "การสอบ" โดยครูผู้สอนสามารถทำการสอบได้ทั้งก่อนทำการสอน ระหว่างกิจกรรมการเรียนการสอน และหลังการสอน

ข้อสอบที่ครูผู้สอนสามารถทำขึ้น แบ่งได้ 2 แบบ คือ

- 1) ข้อสอบแบบอัตนัย
- 2) ข้อสอบแบบปรนัย

2.3 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับเกมคณิตศาสตร์

2.3.1 ความหมายและชนิดของเกมคณิตศาสตร์

เกมคณิตศาสตร์ หมายถึง ระบบการแข่งขันที่มีผู้เล่นตั้งแต่สองคนขึ้นไป ประกอบด้วยกฎเกณฑ์ที่แน่นอน มีกำหนดเวลา เป็นกิจกรรมที่มีการแข่งขัน และเมื่อสิ้นสุดแล้วจะมีการให้คะแนนเพื่อตัดสิน (วัลลภา อารีรัตน์, 2532)

เกมคณิตศาสตร์ หมายถึง กิจกรรมการเรียนที่มีจุดมุ่งหมายที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจและมีเจตคติที่ดีต่อการเรียน (Reese, 1977)

กล่าวโดยสรุปแล้ว เกมคณิตศาสตร์ หมายถึง กิจกรรมการเล่นและการแข่งขันทางคณิตศาสตร์ โดยมีกติกา กฎเกณฑ์ วิธีการเล่นและจุดประสงค์อย่างชัดเจน ซึ่งอาจจะเป็นเกมที่เล่นคนเดียวหรือเล่นเป็นกลุ่มก็ได้

สุลัดดา ลอยฟ้า และคณะ (2536) กล่าวว่าเกมประกอบการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ เป็นเกมที่สร้างขึ้นเพื่อจุดมุ่งหมายในการพัฒนามโนคติทางคณิตศาสตร์ ทักษะการคิดคำนวณหรือพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาของนักเรียนเป็นส่วนใหญ่ ฉะนั้นลักษณะของเกมประกอบการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ แบ่งออกได้ 3 ประเภทใหญ่ ๆ ดังนี้

- 1) เกมเพื่อพัฒนามโนคติ เป็นเกมที่สร้างขึ้นเพื่อพัฒนามโนคติทางคณิตศาสตร์อย่างใด

อย่างหนึ่งเฉพาะ

2) เกมเพื่อฝึกทักษะการคิดคำนวณ เป็นเกมที่สร้างขึ้นเพื่อฝึกทักษะหลังจากที่นักเรียนเข้าใจโมเดลนั้น ๆ แล้ว

3) เกมเพื่อพัฒนาทักษะการแก้ปัญหา เป็นเกมที่สร้างขึ้นเพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์ของนักเรียน มุ่งพัฒนาความสามารถในการคิดของผู้เรียน

2.3.2 ลักษณะสำคัญและบทบาทของเกมต่อการเรียนการสอนคณิตศาสตร์

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ "เกม" จะเข้ามามีบทบาทเป็นอย่างมากในการช่วยฝึกทักษะทางคณิตศาสตร์ และเป็นเทคนิคอย่างหนึ่งในการสร้างความสนใจของนักเรียน ไม่ว่าจะเป็นการสอนระดับใดก็ตาม ครูคณิตศาสตร์จึงควรพยายามใช้เกมหรือการแข่งขันต่าง ๆ มาประกอบการสอนให้มากเพื่อช่วยให้บทเรียนนั้นน่าสนใจและยังช่วยเพิ่มบรรยากาศการเรียนรู้ให้สนุกสนานยิ่งขึ้น การนำเกมมาใช้ในการสอนทำได้ทุกขั้นตอนของกระบวนการเรียนการสอน นับตั้งแต่ขั้นนำเข้าสู่บทเรียนขั้นสอน ขั้นสรุปหรือขั้นประเมินผลการเรียน

สุจิตดา ลอยฟ้า และคณะ (2536) ได้กล่าวถึงลักษณะทั่วไปของเกมคณิตศาสตร์ไว้ดังนี้

- 1) กำหนดวัตถุประสงค์ของเกมให้ชัดเจน
- 2) ความสามารถในการเล่นเกมของนักเรียนขึ้นอยู่กับความสามารถทางคณิตศาสตร์ของนักเรียน
- 3) เป็นเกมที่ง่ายไม่ซับซ้อนและมีลักษณะท้าทายความสามารถของนักเรียน
- 4) มีคำสั่งและกติกาในการเล่นชัดเจน ผู้เล่นสามารถทำความเข้าใจได้ง่าย
- 5) ใช้เวลาพอเหมาะพอควร ไม่ควรนานเกินไป
- 6) เป็นเกมที่ให้ทั้งความสนุกสนานและได้รับความรู้หรือทักษะ
- 7) การให้คะแนนชัดเจนและสมเหตุสมผล
- 8) ให้โอกาสผู้เล่น แพ้หรือชนะเท่า ๆ กัน
- 9) มีวิธีการตรวจสอบคำตอบได้ทันที
- 10) ระบุจำนวนผู้เล่นชัดเจน

วัลลภา อาริรัตน์ (2532) ได้กล่าวถึงบทบาทของเกมในการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ดังต่อไปนี้

- 1) ช่วยพัฒนามโนคติทางคณิตศาสตร์
- 2) เป็นกิจกรรมการฝึกทักษะคณิตศาสตร์ที่มีประสิทธิภาพ

- 3) ช่วยพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหา
- 4) สามารถตอบสนองการเรียนรู้ตามความแตกต่างระหว่างบุคคล
- 5) ช่วยเสริมสร้างเจตคติที่ดีต่อวิชาคณิตศาสตร์

จะเห็นว่าลักษณะสำคัญของเกมคณิตศาสตร์จะต้องมีจุดประสงค์ของการเล่น เหมาะกับความสามารถของนักเรียน เข้าใจง่าย ให้ความสนุกสนาน มีกติกาในการเล่นที่ชัดเจน มีผู้แพ้ผู้ชนะ ระยะเวลาในการเล่นพอเหมาะ ระบุจำนวนผู้เล่นและที่สำคัญนักเรียนได้รับความรู้และทักษะทางคณิตศาสตร์

2.3.3 ประโยชน์ของเกมคณิตศาสตร์

พรพิมล อมรกุล (2522) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของเกมคณิตศาสตร์ ดังนี้

- 1) ทำให้เด็กได้รับความสนุกสนานร่าเริง ผ่อนคลายอารมณ์ที่ตึงเครียด
- 2) ทำให้เด็กทุกคนได้เข้าร่วมกิจกรรมทางกาย เพื่อส่งเสริมทักษะเบื้องต้น
- 3) ช่วยส่งเสริมให้เด็กได้เรียนรู้ถึงวิธีการทำงานและเล่นร่วมกับคนอื่น ปฏิบัติตาม

ระเบียบและรู้จักใช้ความคิดด้วยตนเอง

- 4) เปิดโอกาสให้ครูได้ศึกษาพฤติกรรมเด็กที่แท้จริง
- 5) ส่งเสริมการเรียนรู้การสอนในวิชาการด้านอื่นๆ โดยการนำเกมมาประกอบการสอน
- 6) สร้างพื้นฐานทางกีฬาและสมรรถภาพทางกายเพื่อการเข้าร่วมในกีฬาประเภทอื่นๆ

นอกจากนี้ สำเริง เวชสุนทร (2526) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของเกมคณิตศาสตร์ไว้

ดังต่อไปนี้

- 1) พัฒนาทักษะทางคณิตศาสตร์
- 2) พัฒนาความคิดรวบยอดทางคณิตศาสตร์
- 3) พัฒนาสมรรถภาพในการแก้ปัญหา
- 4) สร้างเจตคติที่ดีต่อคณิตศาสตร์

สุลัดดา ลอยฟ้า และคณะ (2536) ได้สรุปประโยชน์และคุณค่าของเกมที่มีต่อการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ ดังนี้

- 1) ทำให้นักเรียนเกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน และมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนการสอน
- 2) ช่วยฝึกทักษะต่าง ๆ ทางคณิตศาสตร์อย่างมีประสิทธิภาพ
- 3) นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดีและจดจำได้ยาวนาน
- 4) ช่วยดึงดูดความสนใจให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน

- 5) ช่วยพัฒนามโนคติทางคณิตศาสตร์
- 6) ช่วยให้นักเรียนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ แก้ปัญหาได้ นักเรียนได้ใช้ความคิดของตนเองอย่างเต็มที่

- 7) มีประโยชน์ในการสอนซ่อมเสริม
- 8) ส่งเสริมการทำงานร่วมกันของนักเรียน ร่วมกันแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์
- 9) เปิดโอกาสให้ครูได้ศึกษาพฤติกรรมของนักเรียนที่แท้จริง
- 10) นักเรียนได้ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์

กล่าวโดยสรุปจะเห็นว่า เกมให้ประโยชน์ทั้งต่อตัวครูและนักเรียนในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมากมายหลายด้าน เช่น พัฒนาความรู้ ความสามารถ ฝึกทักษะในการคิดคำนวณ การแก้ปัญหา ช่วยสร้างเจตคติที่ดีต่อการเรียนคณิตศาสตร์ ตลอดจนช่วยให้ครูได้ศึกษาพฤติกรรมของนักเรียนด้วย

2.3.4 หลักการคัดเลือกเกมคณิตศาสตร์

เนื่องจากเกมคณิตศาสตร์มีอยู่มากมายหลายชนิด ย่อมให้ประโยชน์แก่การเรียนการสอนมากน้อยแตกต่างกัน แต่การที่จะนำเกมมาใช้ให้เกิดประโยชน์และมีคุณค่าต่อการเรียนคณิตศาสตร์อย่างแท้จริง ครูจำเป็นต้องรู้จักคัดเลือกเกมอย่างรอบคอบและระมัดระวัง สุลัดดา ลอยฟ้า และคณะ (2536) ได้เสนอแนะข้อควรคำนึงถึงหลักในการเลือกเกมคณิตศาสตร์ ดังต่อไปนี้

- 1) ควรคำนึงถึงคุณค่าทางการศึกษาของเกมนั้น ๆ เป็นอันดับแรกนั่นคือ เกมชนิดนั้นช่วยให้นักเรียนเรียนรู้คณิตศาสตร์ได้ดีขึ้นหรือไม่ หากเกมชนิดนั้น ๆ ให้แต่ความสนุกสนานเพียงอย่างเดียว แต่ไม่มีคุณค่าทางการศึกษาก็ไม่ควรเลือก
- 2) ควรคำนึงถึงคุณค่าของการลงทุน เกมคณิตศาสตร์บางชนิดมีราคาแพงแต่นำมาใช้ได้ไม่เต็มที่ ครูก็ไม่ควรเลือกมาใช้
- 3) ควรคำนึงถึงหลักความปลอดภัย เกมบางชนิดมีอันตรายต่อนักเรียน เช่น เกมปาลูกดอก อาจไม่เหมาะสำหรับเด็กเล็ก
- 4) ควรคำนึงถึงความเหมาะสมกับบทเรียน
- 5) ควรคำนึงถึงหลักจิตวิทยาและพัฒนาการของเด็ก เด็กในแต่ละระดับชั้นย่อมเหมาะกับเกมที่ไม่เหมือนกัน เกมที่มีกติกาง่าย ๆ ไม่สลับซับซ้อน ย่อมเหมาะกับเด็กในชั้นเด็กเล็กหรือประถมศึกษาตอนต้น ส่วนเด็กในระดับชั้นที่สูงขึ้นไปย่อมมีความสนใจ เกมที่มีความสลับซับซ้อนมากขึ้น

6) ควรให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเลือกเกม จะทำให้นักเรียนมีความสนใจเกมนั้นๆ มากยิ่งขึ้น เป็นการฝึกให้นักเรียนรู้จักใช้จินตนาการและความคิดสร้างสรรค์

2.3.5 หลักการนำเกมมาใช้ในการสอนคณิตศาสตร์

ในปัจจุบันนี้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ได้นำเกมเข้ามาประกอบการเรียนการสอนในวิชาต่าง ๆ อย่างแพร่หลาย เพื่อส่งเสริมให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพขึ้น จากหลักในการคัดเลือกเกมต่าง ๆ ที่ใช้ส่งเสริมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ในชั้นเรียน ควรเป็นเกมที่มีการเล่นให้สัมพันธ์กับประสบการณ์ ซึ่งจะไปเกี่ยวเนื่องกับความคิดทางคณิตศาสตร์ แบ่งออกเป็นสามประการ คือ (Lovell, 1971)

1) เกมเบื้องต้น (Preliminary Games) เป็นเกมการเล่นที่สนุกสนาน พฤติกรรมการเล่นจะไม่เป็นระเบียบแบบแผน การกระทำจะสัมพันธ์กับความคิดรวบยอดที่วางไว้น้อยมาก หรือเกือบไม่มีเลย เกมชนิดนี้เหมาะกับเด็กอนุบาลหรือเด็กเล็ก

2) เกมที่สร้างขึ้น (Structured Games) เป็นเกมที่สร้างขึ้นอย่างมีจุดหมายที่แน่นอน การสร้างเกมจะสร้างไปตามแนวของความคิดรวบยอดให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่ต้องการแต่ถ้าเด็กยังไม่ยอมรับเกมนี้ เด็กก็จำเป็นต้องเล่นเกมเบื้องต้นหรือเกมอื่นซึ่งแสดงไปในแนวเดียวกัน หรืออีกนัยหนึ่ง ถ้าเด็กรู้ว่าเขากำลังทำอะไรกับสิ่งนั้นอยู่ นั่นคือ เขากำลังจะเกิดการเข้าใจ (Insight) ถ้าเด็กเริ่มจะเข้าใจจุดหมายของเกมแล้ว เขาจะเข้าใจยิ่งขึ้นจากการที่ได้เล่นเกมมากขึ้น

3) เกมฝึกหัด (Practice Games) เกมนี้จะช่วยเน้นความเข้าใจมากยิ่งขึ้น การจัดเกมให้เด็กควรจะได้เริ่มไปเป็นขั้นตอนตั้งแต่เกมเบื้องต้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยวกับเนื้อหาที่เด็กเข้าใจช้า

Gilman (1976) ได้แบ่งเกมคณิตศาสตร์ออกเป็นสามอย่างคือ

1) เกมพัฒนาการ (Developmental Games) เพื่อนำให้ผู้เรียนเรียนรู้สิ่งกับใหม่ ๆ

2) เกมยุทธศาสตร์ (Strategy Games) เพื่อยั่วให้ผู้เรียนมีแนวทางที่จะบรรลุ

จุดมุ่งหมาย

3) เกมเสริมแรง (Reinforcement Games) เพื่อช่วยในการเรียนรู้พื้นฐานต่าง ๆ และเพิ่มพูนทักษะในการนำสิ่งที่ได้ไปใช้ให้เป็นประโยชน์

นอกจากนี้ วัลลภา อาริรัตน์ (2532) ได้ให้ข้อเสนอแนะหลักในการนำเกมมาใช้ในห้องเรียน ดังนี้

- 1) การเลือกเกมมาใช้ควรคำนึงถึงลักษณะของชั้นเรียน วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ควรจะมีความสัมพันธ์กับบทเรียนหรือแบบฝึกหัดที่นักเรียน เรียนผ่านมาแล้ว
  - 2) เกมนั้นจะต้องสนองต่อจุดประสงค์การเรียนรู้ที่วางไว้
  - 3) ก่อนนำเกมมาใช้ในห้องเรียน ผู้สอนควรจะต้องมีการวางแผนและเตรียมเกมนั้นแล้วเป็นอย่างดี กล่าวคือ ควรจะได้มีการทดลองปฏิบัติใช้มาก่อน
  - 4) ควรเลือกเกมให้เหมาะสมกับกาลเวลา เช่น ถ้าเป็นเกมประเภทสร้างสรรค์ให้เกิดความรู้ทางคณิตศาสตร์แล้ว ควรจะนำมาใช้เมื่อเราต้องการให้ผู้เรียนได้ใช้ความรู้ ความคิด หรือเกมที่เกี่ยวกับทักษะก็ควรนำมาใช้เมื่อต้องการทบทวน
  - 5) ก่อนเริ่มเล่นเกมครูควรอธิบายให้ผู้เล่นเข้าใจในจุดประสงค์ของเกม กติกาการเล่น และวิธีการเล่นก่อน
  - 6) เกมที่นำมาใช้ในห้องเรียนไม่ควรเป็นเกมที่ใช้เวลามากเกินไป เกม ๆ หนึ่งไม่ควรเกิน 10 หรือ 15 นาที ส่วนเกมที่ใช้เวลานอกห้องเรียนอาจใช้เวลามากขึ้นเล็กน้อยก็ได้
  - 7) พยายามให้นักเรียนทุกคนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเล่น และไม่ควรเป็นเกมที่ทำให้ผู้ที่ไม่ได้เกิดความอายและขวยเขิน
  - 8) ถ้าทำเกมเองได้ ควรทำขึ้นมาหลาย ๆ ชุด เพื่อให้เล่นได้อย่างทั่วถึงและทำได้ในราคาถูก
  - 9) ควรเป็นเกมที่มีส่วนช่วยให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ เป็นเกมที่น่าสนใจ ดึงดูดความสนใจ และมีการแข่งขันเพื่อความสนุกสนานตลอดจนท้าทายสติปัญญาด้วยความสนใจ
- กล่าวโดยสรุปแล้ว การที่ครูจะนำเกมมาใช้ในห้องเรียนควรพิจารณาถึงหลักการและเหตุผลหลาย ๆ อย่าง ประกอบกันว่าเหมาะสมหรือไม่ เช่น ลักษณะของชั้นเรียน อายุของผู้เรียน เนื้อหาและจุดประสงค์ของบทเรียน ระยะเวลาในการเล่น เป็นเกมที่น่าสนใจ ให้ความสนุกสนานเพลิดเพลิน ตลอดจนท้าทายสติปัญญาของนักเรียนด้วย

2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.4.1 งานวิจัยในประเทศ

เอื้องฟ้า สมบัติพานิช (2525) ได้ศึกษาผลของการใช้เกมการแข่งขันเป็นกลุ่มและรายบุคคลที่มีต่อความพร้อมทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นเด็กเล็ก จำนวน 50 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 25 คน กลุ่มควบคุม 25 คน ผลการศึกษาปรากฏว่า ความพร้อมทางการเรียน

คณิตศาสตร์ของนักเรียนที่เรียนโดยใช้เกมการแข่งขันเป็นรายกลุ่มและรายบุคคลไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ปราโมทย์ จันทรเรือง (2526) ได้ศึกษาการใช้เกมกับบทบาทสมมติ เรื่อง การชั่ง การตวง และการวัด ในวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 กลุ่มตัวอย่างเป็น นักเรียนโรงเรียนวัดศรีโลหะราษฎร์บำรุง อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี จำนวน 90 คน แบ่งกลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มออกเป็น 3 กลุ่ม กลุ่มละ 30 คน ใช้เวลาในการทดลองกลุ่มละ 45 คาบ ผลการศึกษาพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์และเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ ของนักเรียนที่ใช้เกมสูงกว่าการสอนตามคู่มือครู สสวท. อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนที่ใช้บทบาทสมมติประกอบการสอนสูงกว่าการสอนตาม คู่มือครู สสวท. อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นอกนั้นไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติ

วิจิต สุรัตน์เรืองชัย (2527) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่ใช้เกมประกอบการสอนในขั้นนำ ขั้นสอนและขั้นสรุป ผล ปรากฏว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนแตกต่างกัน โดยนักเรียนกลุ่มที่ใช้เกมในขั้นนำ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่ใช้เกมในขั้นสอนและขั้นสรุป แต่นักเรียนที่เรียนโดย ใช้เกมในขั้นสอนและขั้นสรุป มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่แตกต่างกัน อย่างไรก็ตามเจตคติต่อ วิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนทั้งสามกลุ่มไม่แตกต่างกัน

วรรณเพ็ญ พวงพุก (2529) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง เศษส่วน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้เพลงและเกมประกอบการสอนกับการสอน ตามปกติ ผลการใช้เพลงและเกมประกอบการสอนสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการสอนปกติอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05

ไพจิตร สดวกการ (2530) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์และความสนใจในการเรียนวิชาคณิต- ศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนเรื่องการแปรผัน โดยการใช้เกมประกอบวิธีสอน แบบค้นพบและที่เรียนโดยการสอนตามหนังสือเรียนของ สสวท. พบว่าคะแนนเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนเรื่องการแปรผันของนักเรียนที่เรียนโดยการใช้เกมประกอบวิธีสอนแบบค้นพบ และ นักเรียนที่เรียนโดยการสอนตามหนังสือเรียน สสวท. ไม่แตกต่างกัน แต่คะแนนความสนใจในการ เรียนวิชาคณิตศาสตร์ของกลุ่มตัวอย่างทั้งสองแตกต่างกันโดยที่กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยความแตก ต่างก่อนและหลังการทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมและคะแนนความสนใจในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์

หลังการทดลองของกลุ่มทดลองสูงกว่าคะแนนก่อนการทดลอง

สุทธิ สงวนถิ่น (2530) ได้ศึกษาผลของการสอนซ่อมเสริม โดยใช้เกมและไม่ใช้เกม ประกอบการสอนในวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง เศษส่วนสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยสุ่มจากนักเรียน 60 คน ที่สอบไม่ผ่านจุดประสงค์การเรียนรู้ โดยใช้แบบทดสอบวินิจฉัยเรื่อง เศษส่วน ผลการวิจัยพบว่า คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนซ่อมเสริมวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง เศษส่วน ของนักเรียนที่เรียนโดยใช้เกมประกอบสูงกว่านักเรียนที่เรียนซ่อมเสริมโดยไม่ใช้เกมประกอบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สุดสวาทดี สุชาติพงศ์ (2533) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความคงทนในการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการสอน ด้วยเกมกับการสอนตามปกติ กลุ่มตัวอย่างจำนวน 76 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 37 คน กลุ่มควบคุม 39 คน กลุ่มทดลองได้รับการสอนด้วยเกม ส่วนกลุ่มควบคุมได้รับการสอนตามปกติ ผลปรากฏว่า นักเรียนกลุ่มที่เรียนด้วยเกมมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนกลุ่มที่เรียนตามปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนความคงทนในการเรียนรู้หลังการเรียน 6 สัปดาห์ พบว่า ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

บุญโชติ นุ่มปาน (2537) ได้ศึกษาผลของการใช้เกมคณิตศาสตร์ที่มีต่อเจตคติและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนชุมชนหนองกุงวิทยา อำเภอคำพ่อง จังหวัดขอนแก่น แบ่งกลุ่มทดลองออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มที่ 1 เรียนโดยใช้เกมประกอบการสอนเป็นกลุ่ม กลุ่มที่ 2 เรียนโดยใช้เกมประกอบการสอนเป็นรายบุคคล และกลุ่มควบคุมเรียนโดยไม่ใช้เกมประกอบการสอน ใช้เวลาทดลอง 48 คาบ ผลปรากฏว่า

1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่สอนโดยใช้เกมประกอบการสอนเป็นกลุ่ม สอนโดยใช้เกมประกอบการสอนเป็นรายบุคคลและการสอนโดยไม่ใช้เกมประกอบการสอนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2) เจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนที่สอนโดยใช้เกมประกอบการสอนเป็นกลุ่ม สอนโดยใช้เกมประกอบการสอนเป็นรายบุคคลและสอนโดยไม่ใช้เกมประกอบการสอนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่สอนโดยใช้เกมประกอบการสอนเป็นกลุ่ม สอนโดยใช้เกมประกอบการสอนเป็นรายบุคคลและสอนโดยไม่ใช้

เกมประกอบการสอนก่อนและหลังการทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4) เจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนที่สอนโดยใช้เกมประกอบการสอนเป็นกลุ่มสอนโดยใช้เกมประกอบการสอนเป็นรายบุคคลและสอนโดยไม่ใช้เกมประกอบการสอนก่อนและหลังแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

พงษ์ศักดิ์ ศรีจันทร์ (2537) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องเศษส่วนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการสอนด้วยเกมกับการสอนด้วยวิธีของ สสวท. กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนชุมชนหนองสองห้อง อำเภอหนองสองห้อง จังหวัดขอนแก่น ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2537 จำนวน 60 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 30 คน กลุ่มควบคุม 30 คน ผลการศึกษาพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.4.2 งานวิจัยในต่างประเทศ

Carter (1975) ได้ศึกษาผลของการใช้เกมการคำนวณของสมาคมคณิตศาสตร์ที่ส่งผลต่อเจตคติและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยรวบรวมเกมที่ใช้เล่นนอกห้องเรียนแล้วนำไปทดลองกับนักเรียนระดับ 7 จัดแบ่งนักเรียนออกเป็นสองกลุ่ม กลุ่มทดลอง 24 คน และกลุ่มควบคุม 23 คน ในกลุ่มทดลองให้นักเรียนเข้าชุมนุมกันสัปดาห์ละสองครั้ง ๆ ละ 40 นาที เพื่อจะได้มีกิจกรรมร่วมกันเป็นเวลา 8 สัปดาห์ติดต่อกัน ในการที่มาร่วมกิจกรรมเกมการคำนวณครั้งนี้ กระทำตามความสมัครใจนอกเวลาเรียนปกติ ในการชุมนุมกันครั้งแรกของสัปดาห์จะเป็นการแนะนำเกมใหม่ ๆ ไม่ซ้ำกับเกมเดิมแล้วให้ทำการฝึกซ้อมทีมไปด้วย ในช่วงโมเมนต์ก็จะเป็นการแข่งขันกันเป็นทีม ผลการทดลองปรากฏว่ากลุ่มที่ได้เล่นเกมการคำนวณกับกลุ่มที่ไม่ได้เล่นเกมไม่แตกต่างกันทั้งในด้านเจตคติและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

Hart (1977) ได้ศึกษาเกี่ยวกับผลของเกมและปัญหาคณิตศาสตร์ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์และเจตคติทางคณิตศาสตร์ของเด็ก โดยทำการทดลองกับเด็กนักเรียนอายุ 9-10 ปี จำนวน 179 คน 6 ห้องเรียน เป็นเวลา 5 สัปดาห์ จะให้นักเรียนได้เล่นเกมและปริศนาคณิตศาสตร์ในเวลาที่ครูประจำวิชามีธุระหรือตอนที่นักเรียนว่าง ผลการศึกษาปรากฏว่าความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับความเข้าใจในวิชาคณิตศาสตร์ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับความสนใจในคณิตศาสตร์มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทุกคู่โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เป็น .36, .39 และ .07 ตามลำดับ และในปีเดียวกันนี้ Kincaid (1977) ได้ทำการศึกษาผลของการนำเกมคณิตศาสตร์ไปที่

บ้านโดยการฝึกบิดาหรือมารดาของนักเรียนเป็นพิเศษในด้านเจตคติและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทำการทดลองกับเด็กในระดับ 2 จากโรงเรียนทางตอนใต้ของรัฐโอไฮโอจำนวน 2 โรงเรียน ซึ่งบิดามารดาของนักเรียนสมัครใจที่จะเข้าร่วมทำการศึกษาจำนวน 35 คน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้เล่นเกมและปรินาคณิตศาสตร์มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้เล่นเกมและปรินาคณิตศาสตร์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในด้านเจตคติ นักเรียนที่ได้เล่นเกมและปรินาคณิตศาสตร์มีเจตคติที่ดีต่อวิชาคณิตศาสตร์สูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้เล่นเกมและปรินาคณิตศาสตร์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนบิดามารดาของนักเรียนที่ได้เล่นเกมและปรินาคณิตศาสตร์ มีเจตคติที่ดีต่อวิชาคณิตศาสตร์สูงกว่าบิดามารดาของนักเรียนที่ไม่ได้เล่นเกมและปรินาคณิตศาสตร์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับ Wynroth (1970) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับการสอนคณิตศาสตร์โดยใช้เกมกับเด็กอนุบาล โดยแบ่งนักเรียนออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มแรกสอนโดยใช้เกม กลุ่มที่ 2 สอนตามปกติ ผลปรากฏว่าทั้งสองกลุ่มมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ คือกลุ่มที่สอนโดยใช้เกมประกอบการสอนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่ากลุ่มที่สอนตามปกติ

Gernerres (1978) ได้ทำการศึกษาผลของการสอนเกมและแบบการแข่งขันเสริมแรงในการเรียนข้อเท็จจริงพื้นฐานการคูณและลำดับขั้นการคูณ กลุ่มตัวอย่างคัดจากนักเรียนที่มีคะแนนสอบตั้งแต่ร้อยละ 75 ลงมา จำนวน 85 คน ทำการสอบพื้นฐานการคูณ 50 ข้อ แล้วลุ่มนักเรียนออกมาเพียง 48 คน แบ่งเป็น 3 กลุ่ม กลุ่มละ 16 คน เป็นกลุ่มทดลอง 2 กลุ่มและกลุ่มควบคุม 1 กลุ่ม แต่ละกลุ่มจัดเป็นนักเรียนที่มีระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง 5 คนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ 8 คน ให้ทั้ง 3 กลุ่มเรียนในชั้นเรียนตามปกติ ในกลุ่มทดลองสองกลุ่มจะเพิ่มเวลาเรียนอีก 1 ชั่วโมงที่จะเรียนเกมร่วมกันเป็นเวลา 10 วัน โดยกลุ่มหนึ่งจะเล่นเกมมัลติบอล (Multiball) หนึ่งต่อหนึ่ง ขณะเดียวกันกลุ่มหนึ่งจะรวมกันเป็นทีมและแข่งขันตามแบบ เมื่อเสร็จสิ้นการทดลองจะทดสอบพื้นฐานการคูณจำนวน 50 ข้อ อีกครั้งหนึ่ง ผลปรากฏว่าคะแนนการทดสอบครั้งหลังของกลุ่มทดลองสูงขึ้นกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แต่เมื่อเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์กับการแข่งขันเป็นทีมไม่แตกต่างกับการแข่งขันระหว่างบุคคลทั้งในระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงและต่ำ

จากการศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งหมด ผู้วิจัยมีความเห็นว่าการสอนโดยใช้เกมประกอบการสอนจะส่งผลให้นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อการเรียน ดังนั้นการใช้

เกมประกอบการสอนของครูเป็นกิจกรรมที่มีคุณค่าเหมาะที่จะนำมาใช้ในการปลูกฝังเจตคติที่ดีต่อ
การเรียนรู้ เพราะเป็นสื่อที่สร้างความสนุกสนานให้เด็กเป็นอย่างมาก ผู้วิจัยจึงต้องการที่จะ
ศึกษาเปรียบเทียบว่าการเรียนโดยใช้เกมคณิตศาสตร์ประกอบการสอน จะส่งผลให้นักเรียน
มีเจตคติที่ดีต่อวิชาคณิตศาสตร์แตกต่างกันหรือไม่เพียงใด